

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

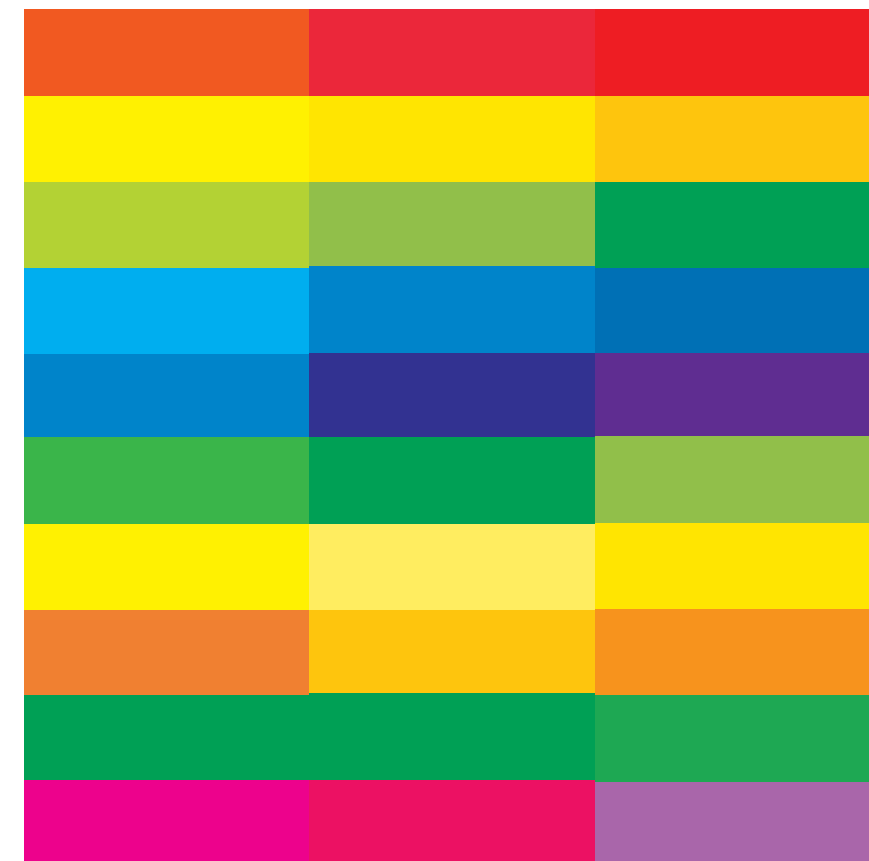
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja jest współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

EWA GORDZIEJ-NIEWCZYK
ALEKSANDRA SKRABURSKA

INSTRUMENTARIUM NAUCZANIA PODSTAW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI - SCENARIUSZE LEKCJI

ISBN 978-83-941643-0-0

9 788394 164300

INSTYTUT
HR
EWA GORDZIEJ-NIEWCZYK

LIDER PROJEKTU

HR
PROJEKT
SZKOLENIA REKRUTACJE DORADZTWO

PARTNER PROJEKTU

UNIwersytet Ekonomiczny
w POZNANIU

PATRONAT

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja jest współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie

Instrumentarium powstało w wyniku realizacji projektu „Chcę być przedsiębiorczy – podstawy przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty.

REALIZATOR PROJEKTU

Instytut HR Ewa Gordziej-Niewczyk

ul. Wiązowa 1d/4

62-002 Suchy Las

www.instytut-hr.pl

PARTNER PROJEKTU

Projekt HR Aleksandra Skraburska

os. Czecha 120/18

61-291 Poznań

www.projekthr.pl

PATRONAT

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

al. Niepodległości 10

61-875 Poznań

www.ue.poznan.pl

**UNIWERSYTET EKONOMICZNY
W POZNANIU**

ISBN: 978-83-941643-0-0

Poznań, 2015 rok

SPIS TREŚCI

Scenariusze lekcji – założenia	5
Podstawa programowa przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”	6
Schemat scenariuszy	10
Część pierwsza: Człowiek Przedsiębiorczy	11
Część druga: Rynek - cechy i funkcje	28
Część trzecia: Instytucje Rynkowe	37
Część czwarta: Państwo, Gospodarka	55
Część piąta: Przedsiębiorstwo	74
Część szósta: Rynek Pracy	98
Załączniki do scenariuszy lekcji.....	116
Szczegółowy spis scenariuszy	160
Autorzy.....	162

SCENARIUSZE LEKCJI - ZAŁOŻENIA

Formularz scenariusza lekcji został opracowany na podstawie doświadczeń, potrzeb i oczekiwań nauczycieli przedsiębiorczości, zebranych podczas spotkań Zespołu Roboczego oraz na podstawie scenariuszy lekcji, jakie można powszechnie znaleźć na stronach internetowych. Po analizie w/w danych można określić poniższe założenia, związane z budową scenariuszy lekcji:

- * **Zgodność z podstawą programową**

Najważniejszym warunkiem i założeniem scenariuszy jest zgodność z podstawą programową. Scenariusze zawierają wszystkie treści zawarte w podstawie programowej. Instrumentarium oraz pomoce dydaktyczne utworzone w trakcie realizacji projektu, mają charakter wspierający i uatrakcyjniają lekcje. W trakcie omawiania kolejnych treści uczeń ma możliwość zapoznania się z podstawowymi zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych.

- * **Prostota i przejrzystość scenariusza**

Scenariusze składają się z dwóch części – pierwsza – informacje ogólne, druga – informacje szczegółowe (nawiązanie do formuły podstawy programowej). W pierwszej części określony jest cel główny lekcji (jeden z czterech opisanych w podstawie) oraz cel szczegółowy (jeden z sześciu opisanych w podstawie). Druga część to opis poszczególnych działań, podejmowanych podczas lekcji wraz ze sposobem ich wykonania, wskazówkami i sugestiami dotyczącymi realizacji zadań.

- * **Interdyscyplinarność**

Scenariusze są konstruowane w taki sposób, by były użyteczne i zrozumiałe również dla nauczycieli, dla których podstawy przedsiębiorczości nie stanowią pierwszego przedmiotu (np. nauczyciele matematyki, wychowania fizycznego, wiedzy o społeczeństwie). Narzędzia mogą być zastosowane w różnych tematach, kontekstach, na lekcjach przedmiotowych i wychowawczych.

- * **Niezależność**

Każdy scenariusz lekcji stanowi niezależną od pozostałych części. Pozwala to na wybiórcze wykorzystanie niektórych lekcji przez nauczycieli innych przedmiotów (np. ekonomii czy matematyki) lub wymienne z innymi scenariuszami czy podręcznikami stosowanie opracowanych w projekcie scenariuszy na przedmiocie „Podstawy przedsiębiorczości”.

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE

I. Komunikacja i podejmowanie decyzji

Uczeń wykorzystuje formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej, podejmuje decyzje i ocenia ich skutki zarówno pozytywne jak i negatywne.

II. Gospodarka i przedsiębiorstwo

Uczeń wyjaśnia zasady funkcjonowania przedsiębiorstwa i sporządza prosty biznesplan, charakteryzuje mechanizmy funkcjonowania gospodarki i instytucji rynkowych oraz rolę państwa w gospodarce, analizuje aktualne zmiany i tendencje w gospodarce świata i Polski, rozróżnia i porównuje formy inwestowania i wynikające z nich ryzyko.

III. Planowanie i kariera zawodowa

Uczeń opisuje mocne strony swojej osobowości, analizuje dostępność rynku pracy w odniesieniu do własnych kompetencji i planów zawodowych.

IV. Zasady etyczne

Uczeń wyjaśnia zasady etyczne w biznesie i w relacjach pracownik - pracodawca, potrafi ocenić zachowania pod względem etycznym.

TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Człowiek przedsiębiorczy.

Uczeń:

1. przedstawia cechy, jakimi charakteryzuje się osoba przedsiębiorcza
2. rozpoznaje zachowania asertywne, uległe i agresywne; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej
3. rozpoznaje mocne i słabe strony własnej osobowości; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej
4. charakteryzuje swoje role społeczne i typowe dla nich zachowania
5. zna korzyści wynikające z planowania własnych działań i inwestowania w siebie
6. analizuje przebieg kariery zawodowej osoby, która zgodnie z zasadami etyki odniosła sukces w życiu zawodowym
7. podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach i ocenia skutki własnych działań
8. stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska

9. przedstawia drogę, jaką dochodzi się własnych praw w roli członka zespołu, pracownika, konsumenta
10. zna prawa konsumenta oraz wymienia instytucje stojące na ich straży; przedstawia zasady składania reklamacji w przypadku niezgodności towaru z umową
11. odczytuje informacje zawarte w reklamach, odróżniając je od elementów perswazyjnych; wskazuje pozytywne i negatywne przykłady wpływu reklamy na konsumentów

2. Rynek – cechy i funkcje.

Uczeń:

1. charakteryzuje społeczne i ekonomiczne cele gospodarowania, odwołując się do przykładów z różnych dziedzin
2. rozróżnia czynniki wytwórcze (praca, przedsiębiorczość, kapitał, ziemia i informacja) i wyjaśnia ich znaczenie w różnych dziedzinach gospodarki
3. wymienia podstawowe cechy, funkcje i rodzaje rynków
4. wyjaśnia okrężny obieg pieniądza w gospodarce rynkowej
5. omawia transformację gospodarki Polski po 1989 r.
6. charakteryzuje czynniki wpływające na popyt i podaż
7. wyznacza punkt równowagi rynkowej na prostych przykładach

3. Instytucje rynkowe.

Uczeń:

1. rozróżnia formy i funkcje pieniądza
2. wyjaśnia rolę, jaką w gospodarce pełnią instytucje rynkowe: bank centralny, banki komercyjne, giełda papierów wartościowych, fundusze inwestycyjne, firmy ubezpieczeniowe, fundusze emerytalne
3. oblicza procent od kredytu i lokaty bankowej, ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie
4. wyjaśnia mechanizm funkcjonowania giełdy papierów wartościowych na przykładzie Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie
5. wskazuje różnicę pomiędzy różnymi rodzajami papierów wartościowych
6. wymienia podstawowe wskaźniki giełdowe i wyjaśnia ich wagę w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestowania na giełdzie
7. rozróżnia formy inwestowania kapitału i dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania
8. oblicza przewidywany zysk z przykładowej inwestycji kapitałowej w krótkim i długim okresie
9. charakteryzuje system emerytalny w Polsce i wskazuje związek pomiędzy swoją przyszłą aktywnością zawodową, a wysokością emerytury
10. analizuje oferty banków, funduszy inwestycyjnych, firm ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych.

4. Państwo, gospodarka.

Uczeń:

1. wymienia i charakteryzuje ekonomiczne funkcje państwa
2. opisuje podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego
3. przedstawia przyczyny i narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę
4. wymienia źródła dochodów i rodzaje wydatków państwa
5. wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę
6. charakteryzuje narzędzia polityki pieniężnej
7. identyfikuje rodzaje inflacji w zależności od przyczyn jej powstania oraz stopy inflacji
8. wyjaśnia wpływ kursu waluty na gospodarkę i handel zagraniczny
9. charakteryzuje zjawiska recesji i dobrej koniunktury w gospodarce
10. wyszukuje informacje o aktualnych tendencjach i zmianach w gospodarce świata i Polski
11. wskazuje największe centra finansowe i gospodarcze na świecie
12. ocenia wpływ globalizacji na gospodarkę świata i Polski oraz podaje przykłady oddziaływania globalizacji na poziom życia i model konsumpcji.

5. Przedsiębiorstwo.

Uczeń:

1. charakteryzuje otoczenie, w którym działa przedsiębiorstwo
2. omawia cele działania przedsiębiorstwa oraz sposoby ich realizacji
3. sporządza projekt własnego przedsiębiorstwa oparty na biznesplanie
4. rozróżnia podstawowe formy prawno-organizacyjne przedsiębiorstwa
5. opisuje procedury i wymagania związane z zakładaniem przedsiębiorstwa
6. omawia zasady pracy zespołowej i wyjaśnia, na czym polegają role lidera i wykonawcy; omawia cechy dobrego kierownika zespołu
7. identyfikuje i analizuje konflikty w zespole i proponuje metody ich rozwiązania, szczególnie w drodze negocjacji
8. omawia etapy realizacji projektu oraz planuje działania zmierzające do jego realizacji
9. charakteryzuje zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie krajowym i międzynarodowym
10. charakteryzuje czynniki wpływające na sukces i niepowodzenie przedsiębiorstwa.

6. Rynek pracy.

Uczeń:

1. omawia mierniki i skutki bezrobocia dla gospodarki oraz sposoby walki z bezrobociem
2. wyjaśnia motywy aktywności zawodowej człowieka
3. analizuje własne możliwości znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim
4. wyszukuje oferty pracy, uwzględniając własne możliwości i predyspozycje
5. rozróżnia sposoby zatrudnienia pracownika i interpretuje podstawowe przepisy Kodeksu pracy, w tym obowiązki i uprawnienia pracownika i pracodawcy
6. sporządza dokumenty aplikacyjne dotyczące konkretnej oferty pracy
7. przygotowuje się do rozmowy kwalifikacyjnej i uczestniczy w niej w warunkach symulowanych
8. charakteryzuje różne formy wynagrodzeń i oblicza swoje wynagrodzenie brutto i netto; wypełnia deklarację podatkową PIT, opierając się na przykładowych danych
9. rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne w roli pracodawcy i pracownika; wyjaśnia zjawisko mobbingu w miejscu pracy oraz przedstawia sposoby przeciwdziałania.

SCHEMAT SCENARIUSZY

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	Czas na realizację lekcji	
Temat		Zgodnie z podstawą programową
Cele		
Bibliografia		Propozycja podręczników, zawierających odpowiednie treści

Numer składający się z dwóch części: pierwsza oznaczająca dział tematyczny, druga oznaczający kolejny numer scenariusza w tym dziale

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Opis działań podejmowanych przez nauczyciela	Czas potrzebny na realizację działania. Nauczyciel może dowolnie wydłużyć/ skrócić/ pominąć dane działanie, zgodnie z potrzebami uczniów i własnym planem lekcji.	Propozycja sposobu przekazania tematyki do wyboru dla nauczyciela, np.: film edukacyjny, gra interaktywna, gra miejska, praca w grupach, scenka... W zależności od dynamiki pracy uczniów sugerowane metody są elastyczne i można je dopasować do potrzeb i możliwości klasy czy doświadczeń nauczyciela.
		Informacje na temat pomocy dydaktycznych np. plansze do gry, karta pracy ucznia/ nauczyciela..., załączniki, narzędzia pracy: laptop/ komputery...

SCENARIUSZE LEKCJI

CZĘŚĆ PIERWSZA CZŁOWIEK PRZEDSIĘBIORCZY

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	1.1.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Człowiek przedsiębiorczy jego cechy i postawy		
Cele	Cel ogólny: kształtowanie postaw przedsiębiorczych. Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* przedstawia cechy, jakimi charakteryzuje się osoba przedsiębiorcza* rozpoznaje mocne i słabe strony własnej osobowości; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej* analizuje przebieg kariery zawodowej osoby, która zgodnie z zasadami etyki odniosła sukces w życiu zawodowym.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makieta, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel robi wprowadzenie do tematu lekcji: definicja przedsiębiorczości : „z czym kojarzy Ci się przedsiębiorczość?”	3	Dyskusja na temat przedsiębiorczości, zapisanie słów kluczowych na tablicy.
Prezentacja filmu nt. ludzi, którzy odnieśli sukces Nauczyciel po prezentacji filmu prosi o określenie cech osoby przedsiębiorczej, prowadzi dyskusję na temat zachowań etycznych w drodze do sukcesu	20	Prezentacja filmu „Przedsiębiorczość” (w zestawie). Praca w grupach, dyskusja – porównanie wniosków z wcześniejszą dyskusją.
Uczniowie rozwiązują „Test predyspozycji zawodowych” - nauczyciel omawia i prezentuje różne predyspozycje zawodowe lub Nauczyciel prosi, aby każdy uczeń dokonał analizy własnej osoby, określił swoje mocne i słabe strony osobowości, rozpoznał w nich cechy świadczące o przedsiębiorczości.	20	Rozwiązanie testu, prezentacja wyników Test predyspozycji zawodowych: http://edukator.koweziu.edu.pl/pliki/Test%20predyspozycji.pdf (02.2015). Ćwiczenie: Załącznik 1

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	1.2.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Role społeczne i rodzaje zachowań		
Cele	Cel ogólny: przygotowanie ucznia do ról społecznych i wpajanie pozytywnych zachowań Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* rozpoznaje zachowania asertywne, uległe i agresywne; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej;* charakteryzuje swoje role społeczne i typowe dla nich zachowania;		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel definiuje pojęcie rola społeczna , wymienia i charakteryzuje typowe role społeczne.	8	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Uczniowie korzystając z podręcznika opisują typowe role organizacyjne, nauczyciel sprawdza, następnie uczniowie wykonują ćwiczenie - podają przykłady zachowań lub zadań, które wykonują pełniąc określone role społeczne.	10	Ćwiczenie: Załącznik 2.
Nauczyciel wymienia podstawowe rodzaje zachowań - w tym zachowania asertywne, podaje przyczyny i konsekwencje poszczególnych ich rodzajów. Uczniowie słuchają i analizują tabelę zachowań z podręcznika.	10	Rozmowa nauczająca.
Nauczyciel rozdaje karty pracy na których uczniowie wpisują przykłady zachowań agresywnych, biernych i asertywnych.	10	Ćwiczenie: Załącznik 3.
Nauczyciel zadaje pracę domową – rozwiązanie testu „Role grupowe” instruuje uczniów w jaki sposób rozwiązać test.	5	Praca domowa: Rozwiązanie testu „Role grupowe” (w zestawie).

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	1.3.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Podejmowanie decyzji		
Cele	Cel ogólny: kształtowanie poczucia odpowiedzialności za podejmowanie decyzji. Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach i ocenia skutki własnych działań;* zna korzyści wynikające z planowania własnych działań i inwestowania w siebie.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel wyjaśnia znaczenia terminów: decyzja, decydent, problem decyzyjny , dokonuje charakterystyki faz procesu decyzyjnego .	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel instruuje, w jaki sposób wykonać ćwiczenie, uczniowie dokonują segregacji etapów procesu decyzyjnego.	8	Ćwiczenie: Załącznik 4.
Nauczyciel omawia rodzaje decyzji i omawia zasady podejmowania racjonalnych wyborów.	10	Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel wprowadza pojęcia decyzji indywidualnych i zbiorowych , uczniowie najpierw w małych grupach, później na forum klasy omawiają: <ul style="list-style-type: none"> wady i zalety decyzji indywidualnych i zbiorowych, bariery w podejmowaniu decyzji. 	14	Burza mózgów, dyskusja, wypisanie na tablicy słów kluczowych.
Nauczyciel zadaje zadanie domowe. Uczeń ma opisać własne alternatywy dotyczące wyboru dalszego kształcenia lub rozpoczęcia kariery zawodowej po ukończeniu szkoły.	1	Praca domowa.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	1.4.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Komunikacja społeczna		
Cele	Cel ogólny: rozwijanie umiejętności społecznych oraz komunikacji interpersonalnej Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska;* podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach i ocenia skutki własnych działań.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Lekcja 1: rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel wprowadzając do tematu - pisze na tablicy słowo KOMUNIKACJA prosi chętnych bądź wyznacza osoby do wpisywania synonimów i skojarzeń do tego słowa – ich lista powstaje na tablicy. Nauczyciel wspólnie z uczniami tworzy definicje komunikacji.	8	Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel wyjaśnia znaczenie terminów: komunikacja społeczna, komunikacja interpersonalna, komunikacja werbalna, komunikacja niewerbalna . Nauczyciel wyjaśnia różnice i znaczenie różnych rodzajów komunikacji w życiu codziennym. Nauczyciel odwołuje się do poprzedniego ćwiczenia i słów kluczowych, zapisanych na tablicy przez uczniów.	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel dzieli klasę na grupy i rozdaje koperty z pociętym schematem procesu komunikacji. Nauczyciel sprawdza wykonanie zadania i omawia przebieg tego procesu, charakteryzując poszczególne jego elementy/fazy.	10	Ćwiczenie: Załącznik 5 Analiza schematu, dyskusja.
Uczniowie otrzymują test „Twój styl komunikacji” B. Kożusznik, po podliczeniu wyników nauczyciel opisuje cztery style komunikacji. lub Uczniowie otrzymują test „Kwestionariusz typów osobowości” Myers-Briggs i zapoznają się ze swoim profilem osobowości w życiu prywatnym i zawodowym.	15	Rozwiązanie testu, wykład Test „Twój styl komunikacji” (w zestawie) lub Test „Kwestionariusz typów osobowości” (w zestawie)

Lekcja 2: rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel przypomina zagadnienia z ostatniej lekcji. Pyta czy wszystkie definicje są jasne i zrozumiałe dla uczniów.	3	Wykład.
Nauczyciel prosi, aby uczniowie zastanowili się i podali zasady skutecznej komunikacji, nauczyciel zapisuje je na tablicy.	10	Burza mózgów.
Nauczyciel instruuje uczniów, by dobrali się w pary i usiedli do siebie tyłem, jednej osobie wręcza kartkę z rysunkiem. Musi ona tak przekazać informację, aby druga osoba narysowała taki sam rysunek. Po ćwiczeniu nauczyciel pyta uczniów, czym są bariery komunikacyjne. Nauczyciel zbiera informacje prosi o inne i sam podaje przykłady.	15	Ćwiczenie: Załącznik 6. Można wprowadzić dodatkowe zasady pracy: np. osoba rysująca może/ nie może zadawać pytań, czas na wykonanie zadania to 5 minut... Praca w parach, dyskusja.
Nauczyciel pokazuje na slajdach zachowania różnych ludzi, uczniowie mają rozróżnić i scharakteryzować wybrane elementy mowy ciała. lub Wybrani uczniowie (2-3 osoby) mają za zadanie wymyślić 3 różne historie, z czego jedna będzie nieprawdziwa. Opowiadają historie na forum klasy. Słuchacze mają odgadnąć, która historia jest nieprawdziwa. Wcześniej nauczyciel może na osobności poinstruować ucznia, jakich gestów używają osoby, które kłamią.	15	Pokaz zdjęć lub autoprezentacja, opowiadanie historii.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	1.5.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Ochrona konsumenta w Polsce		
Cele	<p>Cel ogólny: Zapoznanie uczniów z prawami konsumenta i obowiązkami sprzedawcy. Określenie sposobu dochodzenia swoich praw wynikających z tytułu niezgodności towaru z umową.</p> <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* zna prawa konsumenta oraz wymienia instytucje stojące na ich straży; przedstawia zasady składania reklamacji w przypadku niezgodności towaru z umową;* przedstawia drogę, jaką dochodzi się własnych praw w roli członka zespołu, pracownika, konsumenta.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięta, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
<p>Wprowadzenie do tematu: nauczyciel zadaje uczniom pytanie, czy wiedzą co oznacza słowo konsument i kogo nazywamy konsumentami?</p> <p>Nauczyciel prosi, aby wymienili wszystkie skojarzenia dotyczące pojęcia konsument, pyta w jakich sytuacjach jesteśmy konsumentami, naprowadza ich pytaniami typu:</p> <ul style="list-style-type: none"> * czy kiedy rozmawiasz przez telefon, jesteśmy konsumentem, czy nie? * czy w trakcie wizyta u fryzjera, kosmetyczki, na siłowni jesteś konsumentem? * czy robiąc zakupy w sklepie (spożywczym, hipermarkecie, z odzieżą, w sklepie sportowym), na bazarze, czy w Internecie jesteś konsumentem? * czy w trakcie oglądania telewizji/korzystania z Internetu jesteś konsumentem? 	10	Do wyboru: rozmowa nauczająca, dyskusja, zapisywanie skojarzeń na tablicy.
Nauczyciel omawia główne pojęcia dotyczące konsumenta: kto chroni konsumenta, niezgodność towaru z umową, gwarancja, reklamacja, obowiązki sprzedawcy, sposoby dochodzenia swoich praw.	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel dzieli klasę na grupy, rozdaje kopię ustawy: część o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, którą uczniowie mają przeczytać i wypisać podstawowe prawa konsumenta. Lider grupy odczytuje głośno, reszta grup dokonuje oceny.	12	Ćwiczenie: praca w grupach USTAWA z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego.

Nauczyciel zadaje pytanie: Jak bezpiecznie kupować przez Internet? Uczniowie odpowiadają. Nauczyciel zapisuje odpowiedzi na tablicy.	5	Do wyboru: rozmowa nauczająca, dyskusja, zapisywanie skojarzeń na tablicy.
Nauczyciel zadaje zadanie domowe - wypisz Prawa e-konsumenta.	1	Zadanie domowe.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	1.6.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Mechanizmy działania reklamy		
Cele	Cel ogólny: zapoznanie ucznia z mechanizmami działania reklamy i wpływu na odbiorców. Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* odczytuje informacje zawarte w reklamach, odróżniając je od elementów perswazyjnych; wskazuje pozytywne i negatywne przykłady wpływu reklamy na konsumentów.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
<p>Lekcja 1: rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji</p>	2	
<p>Uczniowie zostają podzieleni na cztery grupy. Każda z nich otrzymuje sześć pasków papieru. Na każdym pasku uczniowie wypisują jedno skojarzenie określające reklamę lub cechę z nią związaną. Wspólnie definiują pojęcie reklamy. Nauczyciel zadaje pytania:</p> <ul style="list-style-type: none"> * dla kogo tworzy się reklamę? * kto opracowuje reklamę? * w jakim celu powstają reklamy? * w jaki sposób możemy zapoznać się z reklamą? * jakie korzyści wynikają z reklamy? 	15	<p>Ćwiczenie: kartka papieru pocięta na paski (6 sztuk dla każdej grupy).</p> <p>Praca wspólna, podsumowanie wyników pracy w grupach.</p>
<p>Nauczyciel omawia i przedstawia mechanizmy działania reklamy, podaje ich przykłady. Kieruje pytania do uczniów sprawdzające zrozumienie przedstawianych treści. Pytania pomocnicze:</p> <ul style="list-style-type: none"> * dlaczego ta reklama może się podobać/ nie podobać odbiorcom? * czy reklama przedstawia pełną informację na temat produktu? * jakie mechanizmy zostały zastosowane w reklamach? 	28	<p>Wykład, filmy (krótkie przykłady reklam).</p> <p>Przykłady reklam, np.: www.youtube.com.</p>

Lekcja 2: rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji	2	
Nauczyciel omawia schemat działania reklamy, jej cele i podstawowe założenia. Uzupełnia i przypomina wiadomości z poprzedniej lekcji.	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Podaje treść ćwiczenia. Uczeń z podanych reklam prasowych ma wybierać jedną i przeanalizować ją. Nauczyciel ustosunkowuje się do wyników pracy uczniów, dokonuje korekty i uzupełnień.	10	Ćwiczenie: Załącznik 7 lub 8.
<p>Nauczyciel przygotowuje propozycje kilku produktów, które mogą zareklamować uczniowie. Mogą to być produkty tradycyjne (np. pasta do zębów, samochód, chipsy, guma do żucia...) lub abstrakcyjne (np. siedmiomilowe buty, worek bez dna, „różowe okulary” ...). Nauczyciel dzieli klasę na grupy, lider losuje jeden produkt.</p> <p>Następnie nauczyciel rozdaje treść ćwiczenia. Uczniowie pracując w grupach, opracowują szkic kampanii reklamowej swojego produktu. Po zakończeniu lider grupy przedstawia wynik pracy. Uczniowie dokonują samooceny i wybierają najlepszy szkic reklamy.</p> <p>Następnie korzystając z opracowanych założeń, uczniowie mają przygotować reklamę, która będzie trwać maksymalnie 1 minutę, korzystając z wiedzy pozyskanej na lekcji.</p> <p>Po prezentacji reklam, uczniowie komentują, jakie techniki zostały zastosowane, czy zachowana została struktura, spełnione były podstawowe założenia i cele reklamy...</p>	23	<p>Ćwiczenie: Załącznik 9.</p> <p>Praca w grupach, prezentacja reklamy, omówienie wyników na forum.</p>

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	1.7.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Komunikacja i podejmowanie decyzji – gra miejska		
Cele	Cel ogólny: podsumowanie wiadomości, ćwiczenia praktyczne		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji	2	
Gra miejska - komunikacja i podejmowanie decyzji	88	Wybrany scenariusz gry miejskiej

SCENARIUSZE LEKCJI

CZĘŚĆ DRUGA RYNEK - CECHY I FUNKCJE

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	2.1.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Gospodarstwo domowe – funkcje i zadania		
Cele	Cel ogólny: Zapoznanie ucznia z funkcjonowaniem gospodarstw domowych Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* charakteryzuje społeczne i ekonomiczne cele gospodarowania, odwołując się do przykładów z różnych dziedzin		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Wprowadzenie do tematu poprzez ustalenie w wyniku dyskusji pojęć: konsument, konsumpcja, gospodarstwo domowe, gospodarstwo domowe a rodzina.	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Wyjaśnienie, co oznacza majątek gospodarstwa domowego czyli jego aktywa. Uczniowie podają przykłady, wymieniając poszczególne elementy. Na tablicy nauczyciel rysuje tabelę z podziałem na składniki rzeczowe (ruchomości i nieruchomości), środki pieniężne i papiery wartościowe.	10	Ćwiczenie: Załącznik 10. Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Uczniowie kolejno losują przygotowane wcześniej przez nauczyciela karteczki z różnymi składnikami (samochód, akcje, bony skarbowe, lokata bankowa, komputer, kieszonkowe, dom, obligacje, działka itp.) i wpisują do właściwej kolumny w tabeli ucząc się klasyfikacji. Następnie każdy dopisuje swoje przykłady do każdej z kolumn.	10	Ćwiczenie: Załącznik 10.
Kolejnym zagadnieniem jest wskazanie źródeł dochodów gospodarstwa domowego. Uczniowie pracują w grupach 4-5 osobowych i wypisują na małych karteczkach wszystkie możliwe dochody, które następnie porządkują i wskazują najistotniejsze posługując się metodą rankingu trójkątnego.	13	Ćwiczenie: Załącznik 11.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	2.2.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Potrzeby człowieka i sposoby ich zaspakajania		
Cele	<p>Cele ogólne:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Uczeń poznaje strukturę potrzeb i sposoby ich zaspakajania2. Uczeń zrozumie wkład człowieka w wytwarzanie dóbr i usług <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* rozróżnia czynniki wytwórcze (praca, przedsiębiorczość, kapitał, ziemia i informacja) i wyjaśnia ich znaczenie w różnych dziedzinach gospodarki;* podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach i ocenia skutki własnych działań.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel rozmawia z uczniami na temat różnorodnych ludzkich potrzeb. Informuje uczniów, że niektóre z nich są potrzebami ekonomicznymi lub wolnymi – uczniowie próbują podawać przykłady. Nauczyciel tłumaczy ćwiczenie, uczniowie pracując samodzielnie, uzupełniają tabelę wpisując swoje podstawowe potrzeby, które muszą zaspokoić, aby przeżyć dzień.	18	Ćwiczenie: Załącznik 12. Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel przedstawia hierarchię potrzeb wg. Masłowa. Omawia koncepcję. lub Uczniowie otrzymują do rozwiązania test „Moja kariera” Scheina. Po obliczeniu wyników przez uczniów, nauczyciel mówi o potrzebach i kotwicach kariery. Może nawiązać do teorii potrzeb Masłowa.	5	Ćwiczenie: Załącznik 13 Rozmowa nauczająca, wykład lub Test „Moja kariera” (w zestawie).
Nauczyciel przedstawia podział dóbr i usług oraz znaczenie pojęć praca, przedsiębiorczość, kapitał, ziemia .	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Uczniowie mają wypisać czynniki wytwórcze, niezbędne do wytworzenia podanych dóbr lub usług. Powinni podać również własne przykłady i uzupełnić tabelę.	10	Ćwiczenie: Załącznik 14.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	2.3.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Rynek i mechanizmy rynkowe		
Cele	<p>Cel ogólny: zapoznanie ucznia z funkcjami, rodzajami rynku i działaniem mechanizmów rynkowych, rozumienie podstawowych funkcji rynku oraz rynkowego mechanizmu funkcjonowania gospodarki.</p> <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* wymienia podstawowe cechy, funkcje i rodzaje rynków;* charakteryzuje czynniki wpływające na popyt i podaż;* wyznacza punkt równowagi rynkowej na prostych przykładach.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makieta, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Uczniowie chętni lub wskazani przez nauczyciela przypominają zagadnienie z ostatniej lekcji dotyczące gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej, czytają zadanie domowe. Nauczyciel podkreśla korzyści w gospodarce rynkowej.	5	Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel pisze na tablicy słowo RYNEK , zadaje pytanie z czym uczniom kojarzy się to słowo - wspólnie dochodzą do definicji rynku.	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem, zapisywanie skojarzeń na tablicy.
Nauczyciel prezentuje wiedzę dotyczącą podziału i funkcji rynku oraz przedstawia definicje popytu i podaży . Zadaje pytanie co wpływa na zapotrzebowanie (powstają czynniki wpływające na popyt) oraz co wpływa na ilość towarów dostępnych na rynku (powstają czynniki wpływające na podaż), zapisując odpowiedzi na tablicy. Wskazuje na przykłady konkretnych dóbr, dla których poszukujemy czynników warunkujących popyt np. smartfony, marki samochodów.	13	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Uczniowie samodzielnie wykreślają krzywą podaży i popytu i ustalają cenę równowagi rynkowej. Na podstawie wykresu nauczyciel definiuje prawo popytu, podaży, cenę oraz równowagę rynkową.	14	Ćwiczenie: Załącznik 15. Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel zadaje pracę domową.	1	Ćwiczenie: Załącznik 16.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	2.4.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Gospodarka i jej transformacje		
Cele	Cel ogólny: zapoznanie ucznia z zasadami funkcjonowania gospodarki i jej transformacjami. Cele szczegółowe. Uczeń: * omawia transformację gospodarki Polski po 1989 roku		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
<p>Wprowadzenie do tematu nauczyciel zapoznaje uczniów z definicjami: gospodarka rynkowa, mechanizm rynkowy, gospodarka centralnie sterowana. Przypomina pojęcia: popyt oraz podaż.</p> <p>Nauczyciel wyjaśnia na czym polegał plan Balcerowicza, omawia proces transformacji polskiej gospodarki z centralnie planowanej do rynkowej.</p>	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
<p>Nauczyciel prezentuje film Gospodarka centralnie sterowana. Przed prezentacją filmu, nauczyciel prosi uczniów by zwrócili uwagę na różnicę między gospodarką rynkową a centralnie planowaną.</p> <p>Po obejrzeniu filmu nauczyciel dzieli klasę na 4-6 zespołów. Każdy z zespołów opisuje gospodarkę rynkową i centralnie planowaną, wymieniając różnice.</p>	15	<p>Analiza filmu, ćwiczenie, praca w grupach</p> <p>Film edukacyjny „Gospodarka centralnie sterowana”</p> <p>http://www.scholaris.pl/resources/run/id/48183 (02.2015).</p>
Prezentacja dotycząca kartek żywnościowych (można poprosić uczniów o przyniesienie oryginalnych lub zaprezentować kartki z Internetu) oraz denominacji (prezentacja starych i nowych banknotów).	12	Do wyboru: praca z materiałami przyniesionymi przez uczniów z domu, prezentacja zdjęć, starych banknotów.
<p>Nauczyciel zadaje zadanie domowe: uczniowie mają wymienić trudności życia codziennego, z którymi borykali się ludzie w gospodarce centralnie sterowanej.</p> <p>Nauczyciel podpowiada aby uczniowie zapytali rodziców, dziadków lub osoby które pamiętają gospodarkę centralnie planowaną.</p>	1	Praca domowa.

SCENARIUSZE LEKCJI

CZĘŚĆ TRZECIA INSTYTUCJE RYNKOWE

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	3.1.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Pieniądz w gospodarce rynkowej		
Cele	Cel ogólny: zapoznanie ucznia z różnymi formami pieniądza Cele szczegółowe. Uczeń: * rozróżnia formy i funkcje pieniądza.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Wprowadzając do tematu, nauczyciel pyta z czym kojarzy się uczniom słowo PIENIĄDZ. Uczniowie podają przykłady. Nauczyciel prezentuje definicję i krótko opisuje, jak powstał pieniądź. Nauczyciel wyjaśnia cechy i funkcje pieniądza, przedstawia różnice wymiany barterowej i pieniężnej, wymienia formy pieniądza, wyjaśnienia pojęcia: weksel, czek, karta płatnicza .	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel rozdaje układankę dotyczącą obiegu pieniądza w gospodarce, dzieli klasę na grupy. Uczniowie starają się zbudować schemat, interpretują rysunek i przedstawiają swoje przemyślenia. Nauczyciel uzupełnia wypowiedź.	10	Ćwiczenie: Załącznik 17. Praca w grupach, dyskusja, omówienie wyników pracy grupowej.
Uczniowie zostają zapoznani z wiedzą o systemie zabezpieczeń banknotów przedstawioną na stronie internetowej NBP, sprawdzają na swoich banknotach, czy zauważają prezentowane zabezpieczenia.	10	Praca z komputerem, strona www.NBP.pl .
Dyskusja na temat pieniądza elektronicznego. Nauczyciel rysuje na tablicy tabele, z jednej strony wpisuje zalety z drugiej wady pieniądza elektronicznego.	8	Ćwiczenie, wspólna praca z nauczycielem.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	3.2.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Polityka monetarna państwa		
Cele	Cel ogólny: uczeń doskonali rozumienie znaczenia pieniądza w gospodarce oraz zjawisk denominacji, deflacji, inflacji, deprecjacji, dewaluacji. Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* rozróżnia formy i funkcje pieniądza;		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Wprowadzenie – na początku lekcji nauczyciel prosi o przypomnienie pojęcia „pieniądz”. Uczniowie podają skojarzenia i konkretną definicję, z którą zapoznali się na poprzedniej lekcji.	5	Dyskusja.
Nauczyciel wyjaśnia, przez jakie procesy może przechodzić pieniądz. Prezentuje definicje: denominacja, deflacja, inflacja, deprecjacja, dewaluacja.	13	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel pokazuje prezentację „To nie Fenicjanie wymyślili pieniądze”. Po jej obejrzeniu, uczniowie opowiadają o swoich spostrzeżeniach. Nauczyciel weryfikuje czy uczniowie wiedzą, jak powstał pieniądz.	10	Prezentacja: „To nie Fenicjanie wymyślili pieniądze”: https://www.nbportal.pl/wiedza/animacje/prezentacje/pieniadz-i-polityka-pieniezna/to-nie-fenicjanie-wymyslili-pieniadze (02.2015)
Nauczyciel prosi jednego z uczniów o przeczytanie tekstu z załącznika, następnie pyta jakie cechy i funkcje pieniądza opisuje ten tekst. Nauczyciel dzieli klasę na 5-6 osobowe zespoły. Każdy z zespołów wypisuje cechy i funkcje pieniądza. Uczniowie prezentują wyniki, nauczyciel dopowiada brakujące i wyświetla slajdy z cechami i funkcjami pieniądza.	15	Ćwiczenie: Załącznik 18 Praca w grupach

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	3.3.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	System bankowy w Polsce		
Cele	Cel ogólny: zapoznanie ucznia z zasadami działania systemu bankowego w Polsce. Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* wyjaśnia rolę, jaką w gospodarce pełnią instytucje rynkowe: bank centralny, banki komercyjne, giełda papierów wartościowych, fundusze inwestycyjne, firmy ubezpieczeniowe, fundusze emerytalne.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel wprowadza do tematu zadając pytanie: „co to jest BANK i czym się zajmuje”. Przedstawia budowę systemu bankowego w Polsce, określa jak zapewnione jest bezpieczeństwo systemu bankowego, wyjaśnia na czym polega polityka pieniężna banku centralnego.	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel prezentuje film „Bank Centralny”, przed prezentacją prosi o notowanie informacji na temat jego roli i funkcjach. Po obejrzeniu filmu prosi chętnych uczniów do zaprezentowania wyników swojej pracy. Nauczyciel w razie konieczności uzupełnia wypowiedź.	20	Film „Bank Centralny”: https://www.nbportal.pl/wiedza/animacje/filmy-animowane/pieniaz/polityka-pieniezna (02.2015).
Nauczyciel tłumaczy ćwiczenie: uczniowie mają określić różnice między NBP a bankami komercyjnymi. Uczniowie po wykonaniu ćwiczenia przedstawiają i omawiają wyniki pracy. lub Uczniowie wykonują ćwiczenie. Skreślają niewłaściwe określenia w nawiasach, tak, aby zdania były prawdziwe.	8	Ćwiczenie: Załącznik 19. lub Ćwiczenie: Załącznik 20.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	3.4.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Kredyty bankowe – rodzaje i koszty		
Cele	Cel ogólny: zapoznanie ucznia z rodzajami kredytów bankowych, kosztami ich zaciągnięcia i sposobem obliczania. Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* oblicza procent od kredytu;* ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel przedstawia definicje kredytu bankowego , rodzaje kredytów i sposobu zabezpieczania spłaty. Prezentuje również co zaliczamy do kosztów kredytu i jak je obliczamy. Zapoznaje uczniów ze sposobami obliczania wartości kredytu, odsetek do spłaty, marży, prowizji...	23	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel przygotowuje około pięć aktualnych ofert banków. Przed ich prezentacją prosi uczniów, by zwrócili szczególną uwagę na to, który bank oferuje najkorzystniejszy kredyt. Nauczyciel dzieli klasę na zespoły 4-6 osobowe. Każdy z zespołów oblicza, która oferta bankowa jest najkorzystniejsza, uzasadnia swój wybór. Nauczyciel ocenia grupy i podaje prawidłowy wynik.	15	Praca w grupach. Oferty banków dotyczące kredytów.
Nauczyciel prosi o zrobienie ćwiczenia polegającego na obliczeniu zdolności kredytowej.	5	Ćwiczenie: Załącznik 21.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	3.5.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Giełda papierów wartościowych		
Cele	<p>Cel ogólny:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Zapoznanie z zasadami funkcjonowania Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie;2. Zapoznanie z rodzajami papierów wartościowych;3. Zrozumienie podstawowych terminów giełdowych. <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* wyjaśnia mechanizm funkcjonowania giełdy papierów wartościowych na przykładzie Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie;* wskazuje różnicę między różnymi rodzajami papierów wartościowych;* wymienia podstawowe wskaźniki giełdowe i wyjaśnia ich wagę w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestowania na giełdzie.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel omawia funkcje i rolę giełdy w gospodarce , przedstawia krótko historię Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie.	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel odsyła uczniów do podręcznika lub rozdaje uczniom dodatkowe materiały dydaktyczne, zawierające najważniejsze terminy i pojęcia giełdowe. Nauczyciel dzieli uczniów na zespoły i każdemu z nich zadaje różne 2-3 pytania w temacie GPW. Każda grupa, po zapoznaniu się z materiałem, odpowiada na pytania przygotowane przez nauczyciela.	18	Praca w grupach z materiałem dydaktycznym.
Nauczyciel na podsumowanie prezentuje film „Giełda Papierów Wartościowych”, mający utrwalić zdobytą wiedzę. Uczniowie omawiają z nauczycielem materiał prezentowany w filmie.	14	Film „Giełda papierów wartościowych”: https://www.nbportal.pl/wiedza/animacje/filmy-animowane/pieniadz/gielda (02.2015).
Nauczyciel zadaje zadanie domowe - Jaka jest różnica między inwestowaniem na giełdzie a grą w kasynie czy inną wybraną formą hazardu?	1	

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	3.6.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Czy warto inwestować?		
Cele	<p>Cel ogólny:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Uczeń będzie wiedział na czym polega różnica, pomiędzy inwestowaniem a oszczędzaniem,2. Zrozumie jakimi przesłankami należy się kierować przy wyborze sposobu inwestowania,3. Uczeń będzie umiał porównać różne formy inwestowania w zależności od oczekiwań inwestycyjnych, <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach i ocenia skutki własnych działań;* rozróżnia formy inwestowania kapitału i dostrzega zróżnicowanie stopnia ryzyka w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania;* oblicza przewidywany zysk z przykładowej inwestycji kapitałowej w krótkim i długim okresie;		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Wprowadzając do tematu nauczyciel prezentuje film „Oszczędzanie i inwestowanie”. Nauczyciel omawia film i przedstawia różne możliwości i przyczyny inwestowania.	10	Film: „Oszczędzanie i inwestowanie”: https://www.nbportal.pl/wiedza/animacje/filmy-animowane/pieniaz/oszczedzanie-i-inwestowanie (02.2015).
Nauczyciel prezentuje różne formy inwestowania w zależności od: przedmiotu inwestycji, czasu trwania inwestycji i charakteru inwestycji, prowadzi dyskusję z uczniami na temat ryzyka i opłacalności inwestycji – porównuje różne rodzaje lokat. Przekazuje wiedzę, w jaki sposób obliczyć zyski z lokaty.	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel podaje treść ćwiczenia – uczniowie znając możliwości inwestycji wypisują na kartkach poznane formy inwestowania, następnie te kartki zostają rozłożone w różnych miejscach klasy. Wokół tych kartek grupują się uczniowie, którzy uważają dany sposób za najlepszy. Następnie każda grupa po naradzie ma wyznaczyć lidera, który w krótkim wystąpieniu postara się zachęcić zebranych do takiej a nie innej formy inwestowania.	18	Ćwiczenie, praca w grupach.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	3.7.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	System emerytalny w Polsce		
Cele	<p>Cel ogólny:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Zapoznanie ucznia z zasadą funkcjonowania trzech filarów systemu emerytalnego,2. Rozwijanie świadomości potrzeby systemu emerytalnego. <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* charakteryzuje system emerytalny w Polsce i wskazuje związek pomiędzy swoją przyszłą aktywnością zawodową, a wysokością emerytury;		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makieta, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel przedstawia i omawia system ubezpieczeń społecznych.	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel omawia zasady funkcjonowania systemu emerytalnego w Polsce, następnie dzieli klasę na grupy, odsyła do podręcznika lub rozdaje dodatkowe materiały dydaktyczne na temat systemu emerytalnego. Zadaje każdej grupie po 2-3 różne pytania. Uczniowie mają za zadanie w grupie przeczytać tekst i znaleźć odpowiedzi na zadane pytania. Lider grupy przedstawia odpowiedzi na forum klasy. Opcjonalnie w zależności od tempa pracy uczniów i przyswajania wiadomości, nauczyciel wyjaśnia system kapitałowy i repartycyjny.	25	Praca w grupach z materiałami dydaktycznymi.
Nauczyciel prowadzi rozmowę z uczniami: <ul style="list-style-type: none"> * z czym kojarzy się emerytura? * czy myślą o swojej emeryturze? * jak ją sobie wyobrażają? * od czego zależy wysokość świadczenia? * w jaki sposób już teraz mogą pracować na swoją emeryturę? * co wiedzą na temat OFE? 	13	Rozmowa nauczająca, dyskusja.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	3.8.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Konto bankowe przepustką do świata finansów		
Cele	Cel ogólny: Zapoznanie ucznia z zasadami funkcjonowania systemu bankowego i korzyściami z posiadania konta bankowego Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* Rozumie i rozpoznaje mechanizmy rynkowe* analizuje oferty banków, funduszy inwestycyjnych, firm ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel wyjaśnia, co to jest konto bankowe i podaje przykłady kont bankowych.	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
<p>Nauczyciel prezentuje film „Zakładanie konta osobistego”. Przed prezentacją filmu nauczyciel prosi uczniów, by zwrócili szczególną uwagę na korzyści wynikające z posiadania konta oraz kryteria wyboru banku, gdyż będzie to potrzebne przy kolejnym ćwiczeniu. Po obejrzeniu filmu nauczyciel dzieli klasę na 4-6 zespołów. Każdy z zespołów opracowuje prezentację na temat korzyści posiadania konta. Uczniowie dokonują oceny prezentacji i wybierają najlepszą.</p> <p>lub</p> <p>Nauczyciel przygotowuje różne oferty banków w zakresie otwierania kont osobistych. Uczniowie (w grupach lub indywidualnie) analizują różnice między dostępnymi ofertami i podejmują decyzję, które z kont będzie dla nich najatrakcyjniejsze .</p>	25	<p>Film: „Zakładanie konta osobistego”: http://zrozumfinanse.pl/poland/portal/multimedia.htm (02.2015).</p> <p>lub</p> <p>Rankingi dostępne są na stronach internetowych, np.: http://www.ekontobankowe.pl http://porownaniekontosobistych.pl/</p>
<p>Nauczyciel podsumowuje korzyści posiadania konta nawiązując do prezentowanych przez uczniów treści:</p> <ul style="list-style-type: none"> * bezpieczne przechowywanie środków pieniężnych, * możliwości oszczędzania i inwestowania * możliwości uzyskania kredytu * korzystanie z kart płatniczych * realizacja zleceń stałych 	8	Wykład

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	3.9.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Gospodarka i przedsiębiorstwo – gra miejska		
Cele	Cel ogólny: podsumowanie wiadomości, ćwiczenia praktyczne		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Gra miejska - „Gospodarka i przedsiębiorstwo”.	88	Wybrany scenariusz gry miejskiej

SCENARIUSZE LEKCJI

CZĘŚĆ CZWARTA PAŃSTWO, GOSPODARKA

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	4.1.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Rola państwa w gospodarce rynkowej		
Cele	Cel ogólny: zapoznanie ucznia z rolą państwa w gospodarce rynkowej Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* wymienia i charakteryzuje ekonomiczne funkcje państwa;* opisuje podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego;* przedstawia przyczyny i narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę;* wymienia źródła dochodów i rodzaje wydatków państwa;		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makieta, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
<p>Nauczyciel przedstawia definicję państwa i podstawowe funkcje, jakie państwo pełni w gospodarce. Prosi uczniów, aby podali przykłady działań państwa podejmowane w celu ochrony interesów obywateli.</p> <p>Nauczyciel wyjaśnia zagadnienia związane z rolą państwa w gospodarce. Definiuje budżet państwa.</p>	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel instruuje uczniów, jak wykonać ćwiczenie. Mają oni za zadanie wypisać wpływy i wydatki budżetu państwa. Po wykonaniu ćwiczenia wybrane osoby prezentują wyniki swojej pracy. Nauczyciel uzupełnia przedstawione przez uczniów informacje.	20	Ćwiczenie: Załącznik 22. Prezentacja wyników pracy indywidualnej, dyskusja.
<p>Na koniec ma miejsce dyskusja na temat deficytu budżetowego, czyli większych wydatków niż dochodów:</p> <ul style="list-style-type: none"> * czym jest deficyt? * jak powstaje? * jak wpływa na gospodarkę? * jak można go zmniejszyć? 	8	Rozmowa nauczająca, dyskusja.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	4.2.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Dlaczego i jakie podatki płacimy?		
Cele	Cel ogólny: zapoznanie ucznia z ekonomiczny sensem płacenia podatków i identyfikacją poszczególnych podatków Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* przedstawia przyczyny i narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę;* wymienia źródła dochodów i rodzaje wydatków państwa;		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel wprowadza podstawowe pojęcia związane z tematem, np.: podatek, akcyza, opłaty skarbowe, PIT...	5	Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Uczniowie podają przykłady znanych im podatków. Nauczyciel zadaje pytania pomocnicze. Po uzyskaniu odpowiedzi, zapisuje informacje na tablicy. Powstaje w ten sposób lista podatków: Przykładowe pytania nauczyciela: * w jakiej postaci płacone są podatki? * od czego można zapłacić podatek? (jakie podatki płacą Wasi rodzice?) * czy na prośbę podatnika podatek może zostać zwrócony? * co się stanie, jeśli osoba zobowiązana do zapłacenia podatku nie zapłaci go w terminie lub nie będzie chciała (czy mogła) zapłacić go wcale?	15	Załącznik 23. Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel wyjaśnia klasyfikacje podatków, ich stawki, definicje pojęcia: płatnik, podatnik, podstawa opodatkowania, przedmiot opodatkowania, skala podatkowa . Zapoznaje uczniów ze stroną internetową www.e-deklaracje.gov.pl i przekazuje informacje odnośnie elektronicznego sposobu rozliczania deklaracji podatkowych.	15	Załącznik 24. Praca z komputerem: www.e-deklaracje.gov.pl lub http://www.finanse.mf.gov.pl .
Nauczyciel rozdaje karty pracy, na których uczniowie mają obliczyć i podać nazwę podatku.	8	Ćwiczenie: Załącznik 25.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	4.3.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Wydatki budżetowe w gospodarce rynkowej.		
Cele	<p>Cel ogólny: zapoznanie ucznia z informacjami na temat wpływu deficytu budżetowego i długu publicznego na gospodarkę;</p> <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> * posługuje się pojęciami: budżet państwa, sektor finansów publicznych, deficyt budżetowy, deficyt sektora finansów publicznych, * wskazuje wydatki, które powodują nadmierne zadłużanie się państwa; 		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięta, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel przypomina z uczniami wiadomości o najważniejszych źródłach dochodów państwa oraz podstawowych wydatkach.	5	Wykład.
Nauczyciel udostępnia dane statystyczne na temat budżetu państwa (materiał aktualny z Internetu). Instruuje uczniów jak sprawdzić, czy budżet jest zrównoważony. Wspólnie z uczniami analizuje budżet i jego składniki.	10	Rozmowa nauczająca, dyskusja, ćwiczenie.
Nauczyciel proponuje uczniom zapoznanie się ze stroną internetową www.dlugpubliczny.org.pl , która daje możliwość sprawdzenia aktualnej, szacunkowej wartości długu publicznego oraz wartości długu, jaka przypada na jednego mieszkańca Polski. Nauczyciel zadaje pytanie jakie negatywne zjawiska pociąga za sobą zaciąganie przez państwo długu u własnych obywateli (podkreśla, że dług publiczny stanowi obciążenie dla wszystkich, również dla następnych pokoleń Polaków).	15	Praca z komputerem: www.dlugpubliczny.org.pl
Nauczyciel organizuje burzę mózgów na temat: „Jak ograniczyć deficyt budżetowy finansów publicznych?”. Zespoły dokonują wspólnie selekcji pomysłów.	13	Burza mózgów.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	4.4.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Znaczenie pieniądza w życiu człowieka		
Cele	Cel ogólny: przekazanie uczniom wiedzy na temat narzędzi polityki pieniężnej; Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* wyjaśnia, na czym polega polityka pieniężna banku centralnego;* określa rodzaje polityki pieniężnej prowadzonej przez NBP;* zna podstawowe narzędzia polityki pieniężnej NBP.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel przypomina funkcje i zadania Narodowego Banku Polskiego oraz Banku Centralnego, następnie wyjaśnia, na czym polega polityka pieniężna BC, określa rodzaje polityki pieniężnej prowadzonej przez NBP, wymienia i charakteryzuje podstawowe narzędzia polityki pieniężnej NBP.	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel wyświetla uczniom film „Polityka pieniężna”. Przed prezentacją filmu dzieli klasę na grupy prosi, aby na podstawie filmu wyjaśnili zależność między zmianą stóp procentowych przez NBP, a oprocentowaniem kredytów udzielanych osobom fizycznym i przedsiębiorcom przez banki.	10	Film: „Polityka pieniężna”: https://www.nbportal.pl/wiedza/animacje/filmy-animowane/pieniaz/polityka-pieniezna (01.2015).
Nauczyciel wyjaśnia wpływ kursu walut na politykę pieniężną. Prezentuje aktualne ceny kursu walut. Może również poprosić, by uczniowie samodzielnie przygotowali aktualne dane na ten temat w domu.	10	Rozmowa nauczająca.
Nauczyciel pyta uczniów jak zarobić pieniądze i co ma na to wpływ.	7	Rozmowa nauczająca, burza mózgów.
Nauczyciel zadaje zadanie domowe prosi, aby obliczyli ile kupią EURO, DOLARÓW, JENÓW... za 500zł zgodnie z obowiązującą tabelą (ceny kursu walut), którą uczniowie samodzielnie znajdują używając dostępnych środków (strona internetowa, wizyta w kantorze etc).	1	Praca domowa.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	4.5.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Inflacja - rodzaje i przyczyny		
Cele	<p>Cel ogólny: Nabycie przez uczniów umiejętności identyfikacji rodzajów inflacji w zależności od przyczyn jej powstania oraz definiowania i obliczania stopy inflacji;</p> <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* rozróżnia typy inflacji ze względu na tempo i przyczyny;* zna przyczyny inflacji;* zna miernik inflacji i umie obliczyć stopę inflacji.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makieta, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Wprowadzenie – na początku lekcji nauczyciel przypomina definicję inflacji oraz jej rodzaje z uwzględnieniem tempa oraz mierników inflacji . Nauczyciel prezentuje film pt. „Inflacja”. Po jego obejrzeniu, uczniowie opowiadają o swoich spostrzeżeniach. Nauczyciel weryfikuje czy uczniowie zrozumieli znaczenie tego pojęcia.	15	Film „Inflacja”: https://www.nbportal.pl/wiedza/animacje/filmy-animowane/pieniaz/inflacja (02.2015).
Następnie nauczyciel podaje wzór na stopę inflacji i treść zadania: Poziom cen w roku bieżącym wynosi 103,9%, a poziom cen w roku poprzednim wynosił 101,7%. Oblicz stopę inflacji. Jaki jest to rodzaj inflacji? Uczniowie indywidualnie rozwiązują zadanie. Nauczyciel kontroluje i omawia wyniki.	15	Ćwiczenie, praca indywidualna.
Nauczyciel wspólnie z uczniami określa przyczyny inflacji zapisując je na tablicy. Następnie wspólnie z klasą dopisuje skutki inflacji.	12	Rozmowa nauczająca, ćwiczenie.
Nauczyciel zadaje zadanie domowe: przedstawienie mechanizmów oddziaływania tego zjawiska na rynki dóbr i pracy.	1	Praca domowa.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	4.6.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Wpływ kursu walut na gospodarkę		
Cele	Cel ogólny: wyjaśnienie wpływ kursu walut na gospodarkę i handel zagraniczny; Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* zna wpływ kursu walut na gospodarkę;* analizuje dane zawarte w tabeli kursów walut;* posługuje się kursem walutowym do przeliczania ilości danej waluty zagranicznej na złotówki i odwrotnie.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Prezentacja aktualnego Komentarza walutowego, dostępnego np. na stronie www.bankier.tv . Jeśli to konieczne, nauczyciel wyświetla film dwukrotnie. Sprawdzenie zrozumienia treści prezentacji danych – nauczyciel zadaje pytania: <ul style="list-style-type: none"> * czy wydarzyło się coś, co mogło wpłynąć na kursy walut? * jak te wydarzenia wpłynęły na zmiany kursów walut? * jaki jest kurs euro/dolara/ funta...? * czy widoczny jest wpływ na waluty, wynikający z wydarzeń na rynkach ropy naftowej lub złota? 	Aktualny film: „Komentarz walutowy”, dostępny na stronie www.bankier.tv . Dyskusja, sprawdzenie rozumienia informacji.	
Nauczyciel wyświetla ze strony internetowej www.nbp.pl tabelę A kursów średnich walut, rozdaje uczniom karty pracy. Uczniowie wykonują zadanie. Nauczyciel wyświetla na tej samej stronie tabelę kursów kupna i sprzedaży walut obcych. Nauczyciel prosi o porównanie kursów walut skupowanych przez bank z kursami walut sprzedawanych przez bank. Nauczyciel pyta o ceny kupna i sprzedaży kilku walut?	18	Ćwiczenie: Załącznik 26. Ćwiczenie indywidualne, omówienie wyników na forum.
Nauczyciel wyjaśnia wpływ kursu waluty na gospodarkę i handel zagraniczny.	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	4.7.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Wzrost a rozwój gospodarczy		
Cele	<p>Cel ogólny: uczeń opisuje podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego, charakteryzuje zjawiska recesji i dobrej koniunktury w gospodarce.</p> <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* wyjaśnia znaczenie terminów wzrost gospodarczy i rozwój gospodarczy;* zna wskaźniki wzrostu gospodarczego;* zna wskaźniki rozwoju gospodarczego;* wie na czym polega Cykl koniunkturalny i zna jego przebieg i fazy.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięta, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
<p>Nauczyciel przypomina z uczniami wiadomości o najważniejszych źródłach dochodów państwa oraz podstawowych wydatkach.</p> <p>Wyjaśnia znaczenie terminów: wzrost gospodarczy, rozwój gospodarczy, siła nabywcza waluty, cykl koniunkturalny. Nauczyciel podaje i opisuje wybrane wskaźniki wzrostu gospodarczego i rozwoju gospodarczego.</p>	22	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
<p>Nauczyciel przekazuje informacje na temat wartości wybranych wskaźników wzrostu i rozwoju gospodarczego dla Polski i innych wybranych państw. Uczniowie dzielą się na grupy i porównują poszczególne wskaźniki (każda grupa może analizować inne Państwo w porównaniu do Polski). Lider grupy omawia wyniki pracy.</p> <p>Nauczyciel po wykonaniu przez uczniów zadania formułuje wnioski o poziomie rozwoju gospodarczego państwa na podstawie dokonanej analizy.</p>	20	Ćwiczenie, praca w grupach.
Nauczyciel zadaje pracę domową, na podstawie danych statystycznych – uczeń ma dokonać analizy wybranych wskaźników wzrostu i rozwoju gospodarczego wybranych regionów.	1	Praca domowa.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	4.8.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Wpływ gospodarki światowej na rozwój Polski		
Cele	Cel ogólny: uczeń wyszukuje informacje o aktualnych tendencjach i zmianach w gospodarce świata i Polski; Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* wskazuje największe centra finansowe i gospodarcze na świecie;* zapoznaje się z danymi statystycznymi, określającymi sytuację gospodarczą świata.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel przypomina z uczniami wiadomości o najważniejszych źródłach dochodów państwa oraz podstawowych wydatkach. Zapisuje na tablicy: GOSPODARKA ŚWIATOWA i prosi uczniów o zapisanie na tablicy wyrazy skojarzone z tym pojęciem.	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem, zapisywanie skojarzeń na tablicy.
Nauczyciel prezentuje dane statystyczne Banku Światowego. Omawia wpływ gospodarki światowej na nasz kraj.	10	Wykład, prezentacja.
Nauczyciel dzieli klasę na grupy, uczniowie mają wypisać pięć przykładów, co mogłoby wpłynąć na rozwój gospodarczy naszego kraju. Nauczyciel wymienia czynniki wpływające na rozwój gospodarczy Polski.	18	Rozmowa nauczająca, ćwiczenie.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

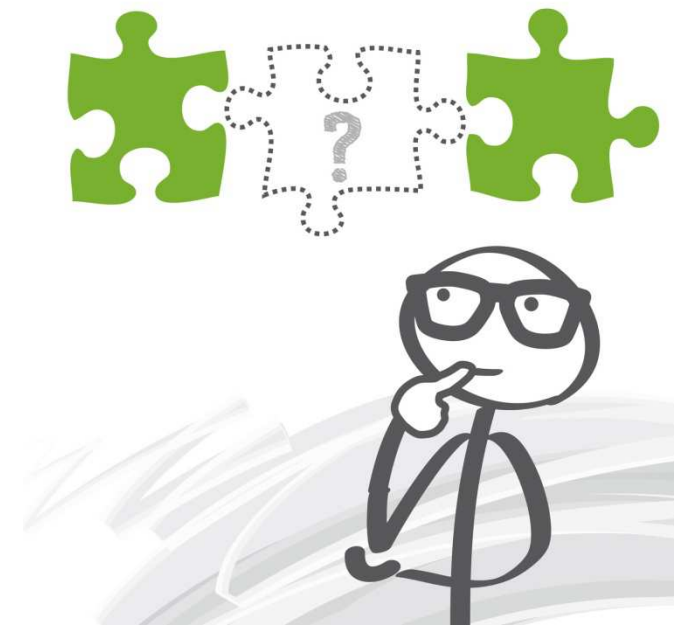
Nr	4.9.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Wpływ integracji na gospodarkę Polski		
Cele	<p>Cel ogólny: uczeń ocenia wpływ globalizacji na gospodarkę świata i Polski oraz podaje przykłady oddziaływania globalizacji na poziom życia i model konsumpcji.</p> <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* zna proces globalizacji i jej płaszczyzny;* wymienia pozytywne i negatywne skutki globalizacji;* wyjaśnia wpływ globalizacji na gospodarkę Polski.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makieta, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel wyjaśnia pojęcie globalizacji , wymienia i charakteryzuje płaszczyzny globalizacji.	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
<p>Nauczyciel dzieli klasę na grupy rozdaje karty pracy - analizę SWOT, uczniowie mają wypisać po trzy przykłady szans i zagrożeń oraz słabych i mocnych strony wynikających z globalizacji dla Polski. Lider grupy prezentuje wyniki pracy, nauczyciel ocenia i uzupełnia wypowiedzi.</p> <p>Można uzupełnić ćwiczenie o polecenie dotyczące wypisania indywidualnych szans i zagrożeń oraz słabych i mocnych stron – jak globalizacja wpływa na mnie samego, jako obywatela Polski.</p>	20	Ćwiczenie: Załącznik 27.
Rozmowa nauczająca na temat rozwoju globalizacji, korzyści i zagrożeń wynikających z globalizacji. Nauczyciel wymienia i charakteryzuje pozytywne i negatywne skutki globalizacji w poszczególnych jej płaszczyznach i ocenia wpływ globalizacji na gospodarkę Polski.	13	Rozmowa nauczająca, dyskusja.

SCENARIUSZE LEKCJI

CZĘŚĆ PIĄTA PRZEDSIĘBIORSTWO

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	5.1.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Otoczenie przedsiębiorstwa		
Cele	<p>Cel ogólny:</p> <ol style="list-style-type: none">1. zapoznanie ucznia z elementami mikrootoczenia i makrootoczenia2. uświadomienie uczniowi zjawisk zewnętrznych oddziałujących na działalność przedsiębiorstwa. <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* charakteryzuje otoczenie, w którym działa przedsiębiorstwo;* omawia cele działania przedsiębiorstwa oraz sposoby ich realizacji;		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makieta, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Wprowadzenie przez nauczyciela nowego pojęcia: makrootoczenie oraz mikrootoczenie firmy.	10	Ćwiczenie: Załącznik 28. Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel zadaje uczniom ćwiczenie: analiza przypadku – uczniowie po zapoznaniu się z tekstem, wskazują elementy mikrootoczenia i makrootoczenia, które miały wpływ na opisaną w przykładzie sytuację.	13	Ćwiczenie: Załącznik 29. Praca indywidualna.
Nauczyciel przekazuje informacje na temat poszczególnych elementów mikrootoczenia i makrootoczenia.	7	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel dzieli uczniów na 5-6 osobowe zespoły i zadaje ćwiczenie.	12	Ćwiczenie: Załącznik 30. Praca w grupach.
Nauczyciel zadaje pracę domową: zastanowić się jakie zjawiska w makrootoczeniu mają wpływ na naszą szkołę.	1	Praca domowa.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	5.2.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Tworzymy Biznesplan firmy		
Cele	Cel ogólny: Uczeń poznaje zasady i specyfikę tworzenia Biznesplanu Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* sporządza projekt własnego przedsiębiorstwa oparty na Biznesplanie;		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Lekcja 1: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji	2	
Nauczyciel inicjuje rozmowę na temat sensu planowania w życiu każdego człowieka. Następnie nauczyciel pyta o sens planowania działalności gospodarczej.	8	Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel wprowadza pojęcie „biznesplan” i wyjaśnia zadania biznesplanu dla funkcjonowania i rozwoju firmy. Uświadamia celowość sporządzania biznesplanu i wskazuje okoliczności, w których wymagany jest biznesplan.	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, lub praca z podręcznikiem.
Nauczyciel przekazuje informacje na temat części biznesplanu, opisując je: 1. Streszczenie 2. Opis przedsięwzięcia, 3. Plan marketingowy, 4. Plan funkcjonowania firmy, 5. Plan finansowy, 6. Czynniki ryzyka i powodzenia, 7. Kalendarium, 8. Załączniki.	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, lub praca z podręcznikiem.
Nauczyciel dzieli klasę na grupy, omawia wykonanie ćwiczenia: 1. Każda grupa ma zdecydować, jaką firmę chce założyć 2. Grupa wybiera nazwę przedsiębiorstwa i opisuje produkty/usługi, jakie będą znajdowały się w ofercie 3. Członkowie zespołu dzielą się pracą dotyczącą pozyskania informacji, potrzebnych do wykonania biznesplanu – praca domowa.	10	Ćwiczenie. Praca w grupach.

Lekcja 2: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji	2	
Uczniowie opracowują swój biznesplan w zespołach. Korzystają z informacji, opracowanych na poprzednich zajęciach. Gotowe prace przekazują nauczycielowi do oceny.	43	Praca w grupach.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	5.3.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Formy organizacyjno prawne przedsiębiorstw		
Cele	Cel ogólny: Rozróżnianie form organizacyjno - prawnych przedsiębiorstw Cele szczegółowe. Uczeń: * rozróżnia podstawowe formy prawno - organizacyjne przedsiębiorstw;		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel wprowadzając do tematu przypomina, że w gospodarce rynkowej jest swoboda tworzenia działalności gospodarczej, przedstawia definicje: działalność gospodarcza, przedsiębiorstwo, oraz przedsiębiorca , wprowadza podział przedsiębiorstw.	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, lub praca z podręcznikiem. Ćwiczenie: Załącznik 31.
Nauczyciel omawia każdą z form organizacyjno-prawnych przedsiębiorstw, następnie dzieli klasę na 5 grup. Każda grupa otrzymuje opis przedsiębiorstwa, ma za zadanie określić w jakiej formie organizacyjno-prawnej działa opisane przedsiębiorstwo.	15	Ćwiczenie: Załącznik 32. Rozmowa nauczająca.
Nauczyciel prosi uczniów o wskazanie korzyści i wad zaprezentowanych form organizacyjno-prawnych przedsiębiorstw w różnych sytuacjach: mały kapitał na starcie, mały zakres działalności, odpowiedzialność za zobowiązania itp.	12	Ćwiczenie, rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel zadaje pracę domową: w jakiej formie organizacyjno-prawnej chciałbyś/chciałabyś prowadzić działalności gospodarczą? Uzasadnij swój wybór.	1	Praca domowa.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	5.4.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Zakładam działalność gospodarczą		
Cele	Cel ogólny: Uczeń poznaje szczegółowe procedury zakładania własnej firmy Cele szczegółowe. Uczeń: * opisuje procedury i wymagania związane z zakładaniem przedsiębiorstwa;		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji	2	
Uczniowie chętni lub wskazani przez nauczyciela przypominają zagadnienia z lekcji dotyczącej mikrootoczenia i makrootoczenia firmy, w razie trudności nauczyciel przypomina potrzebne informacje.	8	Rozmowa nauczająca, dyskusja
Wprowadzenie - nauczyciel omawia warunki wstępne przed procedurą uruchomienia działalności gospodarczej. Rozdaje materiały uczniom.	10	Ćwiczenie: Załącznik 33. Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel omawia etapy zakładania działalności gospodarczej.	15	Do wyboru wykład, prezentacja lub praca z materiałem dydaktycznym.
Nauczyciel dzieli klasę na grupy i prosi, aby zastanowili się i zapisali, jakie kroki przy planowaniu i zakładaniu działalności są według nich najbardziej istotne i dlaczego. Nauczyciel sprawdza i ocenia pracę grup.	10	Ćwiczenie
Alternatywą lub uzupełnieniem dla powyższych działań może być interaktywna gra, w której uczniowie zakładają działalność, odwiedzając kolejno określone instytucje.	45	Praca z komputerem: Interaktywna gra „Przedsiębiorczość” (dostępna na płycie dołączonej do scenariuszy)

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	5.5.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Droga do sukcesu		
Cele	<p>Cel ogólny: uczeń omawia zasady pracy zespołowej i wyjaśnia, na czym polegają role lidera i wykonawcy; omawia cechy dobrego kierownika zespołu;</p> <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* poznaje przebieg procesu zarządzania;* zna zasady doboru pracowników;* zna zasady organizacji pracy w firmie;* określa cechy dobrego kierownika (lidera) zespołu;* wymienia sposoby motywowania pracowników;* zna zasady pracy zespołowej.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Lekcja 1: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel wymienia i charakteryzuje elementy oraz przebieg proces zarządzania, wymienia i omawia zasady organizacji pracy w firmie, definiuje terminy: styl kierowania, motywowanie, efekt synergii , wymienia i wyjaśnia na czym polegają style zarządzania .	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel prosi, aby uczniowie chwilę zastanowili się i wymienili cechy dobrego kierownika (lidera zespołu). Chętni lub wskazani uczniowie wymieniają, nauczyciel zapisuje cechy na tablicy i uzupełnia odpowiedź. Zadaje pytanie o przyczyny wyboru takich a nie innych cech.	5	Praca indywidualna, wykład, rozmowa nauczająca, zapisywanie skojarzeń na tablicy.
Nauczyciel dzieli klasę na grupy, prosi by uczniowie wymienili wady i zalety poszczególnych stylów kierowania. Po wykonaniu ćwiczenia, grupy prezentują wyniki, nauczyciel uzupełnia wypowiedzi i dokonuje oceny. Następnie nauczyciel prosi, by uczniowie wypisali znane im sposoby motywowania pracowników. Nauczyciel sprawdza wykonanie zadania i mówi o skuteczności i efektywności różnych sposobów motywowania.	15	Praca w grupach, wykorzystanie podręcznika lub innych materiałów dydaktycznych.
Nauczyciel wymienia i omawia zasady pracy zespołowej oraz zasad organizacji pracy w firmie.	11	Dyskusja, wykład.
Uczniowie wykonują test „Role grupowe”	2	Praca domowa Test „Role grupowe” (w zestawie).

Lekcja 2: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel prosi aby uczniowie włączyli grę interaktywną. Instruuje uczniów o celach prezentowanej gry.	43	Praca z komputerem: Interaktywna gra (w zestawie) lub inna np. „Football manager”: www.nbportal.pl .

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	5.6.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Konflikty i ich rozwiązywanie. Negocjacje.		
Cele	<p>Cel ogólny: identyfikuje i analizuje konflikty w zespole i proponuje metody ich rozwiązania, szczególnie w drodze negocjacji;</p> <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* poznaje przyczyny i skutki różnego rodzaju konfliktów;* zna i nabywa umiejętności poszukiwania konstruktywnych rozwiązań konfliktów;* potrafi samodzielnie rozwiązywać konflikty.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makieta, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
<p>Lekcja 1: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.</p>	2	
<p>Nauczyciel wyjaśnienia znaczenia terminów: konflikt, negocjacje, mediacje, arbitraż.</p> <p>Nauczyciel wyjaśnia rodzaje konfliktów ze względu na: podmiot i przedmiot konfliktu, prezentuje uczniom koło konfliktów Moor'a. Dzieli klasę na 5 grup, każda grupa pracuje nad innym rodzajem konfliktu. Uczniowie mają podać przykład konfliktu oraz swoje pomysły na jego rozwiązanie.</p> <p>lub</p> <p>Uczniowie wykonują ćwiczenie dotyczące rodzajów konfliktów.</p>	20	<p>Do wyboru: wykład, prezentacja, lub praca z podręcznikiem.</p> <p>Ćwiczenie.</p> <p>Ćwiczenie: Załącznik 34.</p>
<p>Nauczyciel przedstawia wybrane metody rozwiązywania konfliktów.</p>	8	<p>Wykład, praca na wynikach ćwiczeń wykonanych przez uczniów.</p>
<p>Prezentacja filmu „Negocjacje handlowe”. Uczniowie mają zwrócić uwagę na różnice pomiędzy poszczególnymi rodzajami negocjacji i ocenić jakie korzyści wynikają z każdego stylu.</p> <p>Nauczyciel omawia różne style negocjacji i wiążące się z nimi konsekwencje, korzyści i dylematy etyczne.</p>	15	<p>Film: „Negocjacje handlowe”: http://www.edukator.pl/Negocjacje,7071.html (02.2015)</p>

Lekcja 2: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel prezentuje style rozwiązywania konfliktów, omawia zalety i wady każdego stylu.	15	Do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem.
Nauczyciel dzieli klasę na grupy, każdej z nich przydziela różny styl rozwiązywania konfliktów. Uczniowie przygotowują 2-3 minutowe scenki, które zaprezentują wybrany styl. Nauczyciel wraz z klasą omawia scenki, zadając pytania: „co było najtrudniejsze w zastosowaniu danego stylu, jakie korzyści/ problemy przyniosło określone zachowanie, jak uczniowie czuli się w odgrywanych rolach...?”	20	
Uczniowie indywidualnie opracowują listę cech, które są przydatne w rozwiązywaniu konfliktów/ prowadzeniu negocjacji. Wybrane osoby prezentują wyniki swojej pracy na forum klasy.	8	Praca indywidualne, prezentacja wyników.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	5.7.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Etyka w pracy i w biznesie		
Cele	<p>Cel ogólny: charakteryzuje zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie krajowym i międzynarodowym; Cele szczegółowe. Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* poznaje korzyści wynikające z etycznego postępowania w pracy i w biznesie oraz koszty zachowań nieetycznych.* rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne w roli pracodawcy i pracownika, wyjaśnia zjawisko mobbingu w miejscu pracy oraz przedstawia sposoby przeciwdziałania.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięta, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
<p>Lekcja 1: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.</p>	2	
<p>Nauczyciel prezentuje uczniom film „Dylemat 1” i/lub „Dylemat 2”. Prosi uczniów o ocenę zachowania szefa i pracownika. Co było nieetyczne, jak postąpił pracownik, jakie możliwe rozwiązania można zastosować w podobnej sytuacji, które jest najlepsze...?</p>	15	Film: „Dylemat 1”, „Dylemat 2” (w zestawie).
<p>Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: „Czym waszym zdaniem, kierują się pracodawcy, zatrudniając pracowników w swoich firmach?”</p> <p>Wyznaczeni uczniowie zapisują odpowiedzi na tablicy. Następnie pyta uczniów: „Jakie zachowania są pożądane i właściwe a jakie są złe i nieetyczne? Co sądzicie o pracodawcach, którzy nie kierują się etyką w biznesie?”</p> <p>Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że kompasem, kierunkowskazem służącym ludziom do wyboru i oceny podejmowanych działań, są wyznawane przez nich wartości. Te wartości to np.: zdrowie, bogactwo, wolność, uczciwość, szacunek do innego człowieka, szczęście.</p>	15	Rozmowa nauczająca, dyskusja.
<p>Nauczyciel dzieli uczniów na cztery zespoły. Każdy zespół otrzymuje kartę pracy (załącznik). Zadaniem każdego z zespołów jest scharakteryzowanie jednego negatywnego zjawiska. Do wyboru są 4 zjawiska: korupcja, mobbing, szara strefa, nieetyczne zachowania pracowników. Po wykonaniu ćwiczenia grupy prezentują wyniki.</p>	13	Ćwiczenie: Załącznik 35.

<p>Lekcja 2: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.</p>	2	
<p>Nauczyciel wyjaśnia, że pracodawcy i pracownicy w swoich działaniach kierują się przepisami prawa oraz zasadami wynikającymi z uznawanych przez nich wartości. W tym pierwszym przypadku mówimy o zachowaniu zgodnym z prawem, a w tym drugim – o postępowaniu etycznym. Nauczyciel przedstawia pojęcia: „korupcja”, „mobbing”, „szara strefa”, „nieetyczne zachowania pracowników”.</p>	10	Do wyboru: wykład, prezentacja, lub praca z podręcznikiem.
<p>Nauczyciel prezentuje film „Trudna sytuacja”. Uczniowie dyskutują na temat propozycji szefa oraz zachowań pracownika.</p>	10	Film: „Trudna sytuacja” (w zestawie)
<p>Nauczyciel dzieli klasę na grupy 3-4 osobowe. Uczniowie mają stworzyć krótki kodeks etyczny dla wymyślonego przez siebie przedsiębiorstwa. Nauczyciel zbiera prace i ocenia je.</p>	15	Praca w grupach.
<p>Nauczyciel prosi wybranych uczniów, aby wyjaśnili, jakie korzyści firmom, pracownikom i pracodawcom może przynieść etyczne zachowanie</p>	8	Rozmowa nauczająca, dyskusja.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	5.8.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Sukces w biznesie		
Cele	Cel ogólny: charakteryzuje czynniki wpływające na sukces i niepowodzenie przedsiębiorstwa. Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* opisuje czynniki wpływające na sukces i niepowodzenie firmy		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel na początku prezentuje i omawia uczniom obowiązującą w polskim prawie definicję działalności gospodarczej . Zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2004 Nr 173 poz.1807).	12	Do wyboru: wykład, prezentacja, lub praca z podręcznikiem lub ustawą.
Nauczyciel prosi połowę uczniów by zastanowili się, jakie czynniki wpływają na sukces a połowę o sugestie, co może wpłynąć na porażkę przedsiębiorstwa na rynku. Uczniowie zapisują swoje pomysły na kartkach i przyczepiają je na tablicy. Nauczyciel wspólnie z klasą grupuje pomysły tematycznie i tworzy listę czynników wpływających na sukcesy i porażki. Wspólnie nadają rangi kategorią od najważniejszych do najmniej istotnych.	15	Dyskusja, praca w grupach
Nauczyciel dzieli klasę na grupy 3-4 osobowe. Każda ma stworzyć zarys swojej firmy handlowej, którą poprowadzi na kolejnej lekcji (gra interaktywna). Uczniowie mają dokonać wyboru, co będą sprzedawać: płyty CD, słuchawki czy koszulki. Mają wybrać nazwę firmy oraz opisać swój asortyment (cechy produktu, odbiorców...).	15	Praca w grupach na podstawie gry interaktywnej (w zestawie), dyskusja
Uczniowie mają wypisać po pięć czynników pozytywnych i negatywnych, wynikających z założenia własnej działalności na lokalnym rynku.	1	Praca domowa

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	5.9.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Gra interaktywna - Wirtualna wycieczka po przedsiębiorstwie		
Cele	Cel ogólny: Zapoznanie ucznia z zasadami funkcjonowania przedsiębiorstwa. Cele szczegółowe. Uczeń: * sporządza projekt własnego przedsiębiorstwa oparty na biznesplanie.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
<p>Nauczyciel omawia grę. Gra interaktywna + Wirtualna wycieczka po przedsiębiorstwie. Wirtualna wycieczka po przedsiębiorstwie pozwala na zapoznanie się ucznia z podstawowymi zasadami funkcjonowania firm. Uczeń wchodzi do różnych działów w firmie (np. Produkcja, Sprzedaż, Księgowość, IT, HR...) i dowiaduje się na czym polega praca w poszczególnych działach (prezentacje, artykuły).</p>	8	<p>Praktyczne wykorzystanie zdobytej wiedzy. Ćwiczenie: tworzenie i prowadzenie przedsiębiorstwa. Gra interaktywna (w zestawie).</p>
<p>Gra interaktywna polega na założeniu wirtualnej firmy, przy wykorzystaniu określonego budżetu (łącznie z wizytą w urzędach miasta, pracy, skarbowym, itp. oraz zapoznaniem się z odpowiednią dokumentacją). Firma znajduje się na mapie miasta, w którym funkcjonują instytucje związane z rynkiem pracy (bank, ZUS, Urząd Miasta, Urząd Pracy, US...). Uczeń prowadzi firmę, podejmuje decyzje związane z jej funkcjonowaniem, czyli m.in. kupuje, sprzedaje, zatrudnia, ponosi koszty marketingu, wynajmu biura itp. Po określonym czasie następuje podsumowanie działań.</p>	80	Gra interaktywna (w zestawie).

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	5.10.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Biznesplan – gra miejska		
Cele	Cel ogólny: podsumowanie wiadomości i ćwiczenie umiejętności		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Gra miejska – Biznesplan	88	Wybrany scenariusz gry miejskiej

SCENARIUSZE LEKCJI

CZĘŚĆ SZÓSTA RYNEK PRACY

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	6.1.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Bezrobocie – przyczyny i skutki		
Cele	Cel ogólny: uświadomienie problemu bezrobocia oraz konieczności poszukiwania pracy Cele szczegółowe. Uczeń: * omawia mierniki i skutki bezrobocia dla gospodarki oraz sposoby walki z bezrobociem.		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel wyjaśnia co to jest bezrobocie i określa rodzaje oraz stopę bezrobocia . Podaje dane na temat stopy bezrobocia w poszczególnych krajach.	8	Rozmowa nauczająca, dyskusja
Nauczyciel prosi, by uczniowie zastanowili się jakie są skutki bezrobocia. Połowa klasy opracowuje odpowiedzi dla gospodarki/całego państwa a połowa dla obywateli/jednostek. Nauczyciel podsumowuje razem z uczniami skutki i omawia najważniejsze z nich.	10	Rozmowa nauczająca, dyskusja
Nauczyciel stawia problem: „Jak zmniejszyć bezrobocie w Polsce?” Następnie dzieli klasę na grupy i prosi, aby spróbowali wypisać sposoby zmniejszenia bezrobocia. Przedstawiciel grupy prezentuje wyniki pracy. Nauczyciel uzupełnia wypowiedzi i ocenia grupy.	15	Ćwiczenie
Nauczyciel wyświetla film pt.: „Bezrobocie” i omawia z uczniami przedstawione w nim problemy.	10	Film „Bezrobocie”: https://www.nbportal.pl/wiedza/animacje/filmy-animowane/rynek-pracy/bezrobocie (02.2015)

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	6.2.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Aktywne i pasywne metody walki z bezrobociem		
Cele	<p>Cel ogólny:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Zapoznanie ucznia ze sposobami poszukiwania pracy2. Uświadomienie uczniom, jak skutecznie poszukiwać pracy. <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* wyjaśnia motywy aktywności zawodowej człowieka;* analizuje własne możliwości znalezienia pracy na rynku lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim;* wyszukuje oferty pracy, uwzględniając własne możliwości i predyspozycje;		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięła, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Uczniowie chętni lub wskazani przez nauczyciela przypominają zagadnienia z poprzedniej lekcji – co to jest bezrobocie, rodzaje bezrobocia, skutki bezrobocia, sposoby zapobiegania bezrobociu. W razie trudności nauczyciel przypomina potrzebne informacje.	5	Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel stawia pytanie do dyskusji na temat: „Od czego rozpocząć poszukiwanie pracy i gdzie?” Zapisuje wnioski na tablicy, porządkuje je i omawia zasady aktywnego poszukiwania pracy.	10	Rozmowa nauczająca, dyskusja, zapisywanie skojarzeń na tablicy.
Nauczyciel zadaje uczniom ćwiczenie. Uczniowie mają za zadanie podzielić wypisane narzędzia przeciwdziałania bezrobociu do grupy aktywnej lub pasywnej.	10	Ćwiczenie: Załącznik 36.
Zapoznanie uczniów z dokumentacją potrzebną w poszukiwaniu pracy. Przedstawienie zasad pisania dokumentów aplikacyjnych, kontaktu z pracodawcą.	18	Przykłady CV, listów motywacyjnych.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	6.3.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Rodzaje umów o pracę		
Cele	Cel ogólny: <ol style="list-style-type: none">1. Zapoznanie uczniów z rodzajami umów o pracę, ich treścią i formą2. Zapoznanie uczniów ze sposobami nawiązywania stosunku pracy Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* rozróżnia sposoby zatrudnienia pracownika i interpretuje podstawowe przepisy Kodeksu pracy, w tym obowiązki i uprawnienia pracownika i pracodawcy;		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięta, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Lekcja 1: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel pyta, jakie rodzaje umów znają uczniowie, podaje różne rodzaje i tłumaczy jakie są między nimi różnice.	10	Rozmowa nauczająca, dyskusja i wykład.
<p>Nauczyciel dzieli klasę na grupy i rozdaje Kodeks Pracy, rozpoczyna wstępną rozmowę z uczniami zadając pytania wprowadzające: „Kto to jest pracownik?, Kto to jest pracodawca?, Co to jest stosunek pracy?”...</p> <p>Po uzyskaniu odpowiedzi nauczyciel prosi o odszukanie tych pojęć w Kodeksie. Grupa, która odszukała pojęcia najszybciej, odczytuje je. Uczniowie porównują zdefiniowane przez siebie pojęcia z pojęciami wynikającymi z przepisów prawa.</p>	25	Rozmowa nauczająca, dyskusja, praca z Kodeksem. Ćwiczenie.
Nauczyciel prosi grupy o odszukanie właściwego fragmentu w Kodeksie, który mówi o rodzajach umów o pracę. Po wykonaniu polecenia i odczytaniu właściwego fragmentu przez jedną z grup, nauczyciel zwraca się do uczniów, aby swoimi słowami wyjaśnili różnice w umowach. Jeżeli zachodzi konieczność nauczyciel uzupełnia brakujące informacje o poszczególnych umowach.	8	Praca z obowiązującymi przepisami Kodeksu pracy

Lekcja 2: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Na kartach pracy rozdanych przez nauczyciela, każda z grup wypisuje wady i zalety poszczególnych rodzajów umów o pracę z punktu widzenia pracodawcy i pracownika, przedstawiciele poszczególnych grup prezentują wyniki na forum klasy.	15	Ćwiczenie: Załącznik 37.
Nauczyciel prosi uczniów o odszukanie w Kodeksie zapisów dotyczących formy i treści umowy o pracę. Wynik zadania prezentuje jedna z grup. Nauczyciel rozdaje grupom wzór umowy o pracę, a następnie omawia poszczególne pozycje zawarte w umowie.	15	Ćwiczenie: Załącznik 38.
W celu utrwalenia wiadomości nauczyciel prosi o wykonanie kolejnego ćwiczenia , które polega na uzupełnieniu zdań poprawnymi wyrazami.	13	Ćwiczenie: Załącznik 39.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	6.4.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Przygotowanie dokumentów osoby ubiegającej się o pracę		
Cele	<p>Cel ogólny: uczeń nabywa umiejętności dotyczące sporządzenia dokumentów aplikacyjnych dotyczących konkretnej oferty pracy.</p> <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* poznaje zasady sporządzania dokumentów aplikacyjnych – życiorysu zawodowego (CV) i listu motywacyjnego;* nabywa umiejętności pisania dokumentów aplikacyjnych;* pisze życiorys (CV) i list motywacyjny w odpowiedzi na konkretne ogłoszenie o pracę.		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel przypomina informacje nt. CV i listu motywacyjnego, jakie przekazywał na wcześniejszej lekcji.	7	Wykład, dyskusja.
Nauczyciel dzieli klasę na grupy 3-4-osobowe i rozdaje uczniom wybrane ogłoszenia o pracę. Przedstawia zadania do wykonania: uczniowie dokonują wyboru jednej z ofert pracy, następnie do wybranej przez siebie oferty połowa grup przygotowuje CV, a druga połowa list motywacyjny. Uczniowie piszą odręcznie na papierze lub pracują z komputerem.	20	Aktualne ogłoszenia o pracę (z Internetu lub prasy lokalnej). Ćwiczenie, praca w grupach z komputerem.
Następnie prezentują napisane CV i listy motywacyjne, dyskutują o trudnościach, jakie wyniknęły przy pisaniu CV i listu motywacyjnego. Nauczyciel ocenia najlepsze prace.	15	Dyskusja.
Uczniowie mają opracować własne dokumenty aplikacyjne (CV i list motywacyjny), z których będą korzystać na kolejnej lekcji.	1	Praca domowa.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	6.5.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Rozmowa kwalifikacyjna		
Cele	<p>Cel ogólny:</p> <ol style="list-style-type: none">1. zapoznanie uczniów z przebiegiem rozmowy kwalifikacyjnej2. przygotowanie uczniów do rozmowy kwalifikacyjnej3. zapoznanie uczniów z pytaniami zadawanymi przez pracodawcę i ewentualnymi odpowiedziami. <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* przygotowuje się do rozmowy kwalifikacyjnej i uczestniczy w niej w warunkach symulowanych		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makięta, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Lekcja 1: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel na początku wspólnie z uczniami wyjaśnia pojęcie rozmowa kwalifikacyjna oraz przypomina, jakie dokumenty są do niej potrzebne.	8	Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel omawia jak przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej, jak się ubrać, jakie informacje zdobyć o firmie, jak się zachowywać.	15	Rozmowa nauczająca, dyskusja.
Nauczyciel prezentuje film: „Rozmowa kwalifikacyjna”. Przed prezentacją filmu prosi uczniów, by zwrócili szczególną uwagę na pytania, jakie zadaje się osobie ubiegającej o pracę, gdyż będzie to potrzebne przy ćwiczeniu. Po obejrzeniu filmu nauczyciel dzieli klasę na 4-6 zespołów. Każdy z zespołów opracowuje na kartce pytania jakie mogą paść podczas rozmowy kwalifikacyjnej. Następnie zespoły wymieniają się swoimi kartkami z pytaniami i opracowują odpowiedzi na pytania zapisane przez kolegów.	20	Film „Rozmowa kwalifikacyjna” (dostępny na płycie dołączone do scenariuszy).
Lekcja 2: Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel sprawdza CV i listy motywacyjne uczniów. Omawia podstawowe błędy, jakie popełnili uczniowie, przekazuje informacje na temat tego,	10	Wykład, dyskusja.

jak tworzyć dobre dokumenty aplikacyjne.		
<p>Uczniowie dobierają się w 3 osobowe zespoły. Otrzymują role (np. przez losowanie): pracodawcy, kandydata do pracy i obserwatora oraz odgrywają scenkę dotyczącą rekrutacji. Wspólnie ustalają (lub nauczyciel narzuca), na jakie stanowisko będzie przeprowadzana rekrutacja. Korzystają ze swoich dokumentów aplikacyjnych. Pracodawca zadaje pytania i podejmuje decyzję czy zatrudnia Kandydata. Kandydat prezentuje swoje zalety, zgodnie z opracowanymi na poprzedniej lekcji dokumentami aplikacyjnymi.</p> <p>Obserwator zbiera informacje na temat:</p> <ul style="list-style-type: none"> * zachowań Kandydata, * pytań zadawanych przez Pracodawcę, * sytuacji trudnych, wyjątkowych, * wspiera Pracodawcę w podjęciu decyzji o zatrudnieniu Kandydata <p>Uczniowie po przeprowadzeniu jednej scenki mogą zamienić się rolami. Nauczyciel zachęca, by chętne osoby przedstawiły scenkę na forum.</p>	20	Ćwiczenie w grupach, scenki.
<p>Nauczyciel podsumowuje scenki z uczniami, prosi o informacje od obserwatorów (co było charakterystyczne dla pracodawcy i kandydata, plusy i minusy ich zachowań...?) od pracodawcy (czy miał trudność w zadawaniu pytań, jakich odpowiedzi oczekiwał, czy zatrudniłby kandydata...?) oraz kandydata (co było najtrudniejsze, jakie były największe problemy o co przychodziło bez trudu...?).</p>	13	Dyskusja, podsumowanie ćwiczenia.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	6.6.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Obliczamy wynagrodzenie pracownika		
Cele	Cel ogólny: charakteryzuje różne formy wynagrodzeń i oblicza swoje wynagrodzenie brutto i netto Cele szczegółowe. Uczeń: <ul style="list-style-type: none">* zna pojęcia wynagrodzenia brutto i netto, potrafi je obliczyć z potrąceniem składek ZUS i składki zdrowotnej		
Bibliografia	„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał „Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Wprowadzenie – nauczyciel przedstawia definicje wynagrodzenia oraz rodzaje systemów wynagradzania .	8	Do wyboru: wykład, prezentacja, lub praca z podręcznikiem.
Nauczyciel zapisuje na tablicy dwie kwoty: wynagrodzenie netto i brutto. Zadaje uczniom pytanie czy wiedzą, z czego wynikają różnice w kwotach. Nauczyciel przedstawia różnicę między wynagrodzeniem netto a brutto. Podaje informacje na temat składowych wynagrodzenia, kosztach pracodawcy i pracownika. Pokazuje uczniom, jak wyliczyć wynagrodzenie netto, mając kwotę wynagrodzenia brutto.	20	Rozmowa nauczająca, dyskusja, wykład.
Nauczyciel podaje uczniom kilka kwot brutto i prosi, by uczniowie obliczyli kwotę wynagrodzenia netto.	10	Ćwiczenie indywidualne.
Nauczyciel zadaje pytanie, co prócz wynagrodzenia podstawowego może składać się na ostateczne wynagrodzenie pracownika (premie, dodatki...).	5	Dyskusja, rozmowa nauczająca.

INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	6.7.	Czas na realizację lekcji	45 min
Temat	Roczne rozliczenie podatku dochodowego: wypełniamy zeznanie PIT 37		
Cele	<p>Cel ogólny: uczeń nabywa umiejętności związane z rozliczeniem podatku dochodowego</p> <p>Cele szczegółowe.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">* omawia budowę zeznania o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym: PIT – 37* odczytuje dane zawarte w dokumentach niezbędnych do ustalenia rocznego rozliczenia podatku: PIT - 11* analizuje kolejność czynności obowiązującą w trakcie ustalania zobowiązania podatkowego (na podstawie budowy PIT - 37)* wypełnia prawidłowo: PIT– 37		
Bibliografia	<p>„Krok w przedsiębiorczość” - Zbigniew Makiela, Tomasz Rachwał</p> <p>„Zarys przedsiębiorczości” - Jacek Musiałkiewicz</p>		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne. Nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Nauczyciel rozdaje uczniom formularz PIT-37. Nauczyciel i uczniowie wspólnie analizują poszczególne elementy zeznania. Nauczyciel podkreśla konieczność poprawnego pod względem merytorycznym i formalnym wypełniania zeznania. Zwraca również uwagę na kolejność wypełniania danych w zeznaniu, związanych z ustalaniem wysokości dochodów.	13	Wykład do wyboru: wykład, prezentacja, praca z podręcznikiem, PIT-37.
Nauczyciel prezentuje informacje o uzyskanych przez podatnika dochodach oraz zaliczkach pobranych na poczet podatku dochodowego PIT – 11 i wyjaśnia, w jaki sposób odczytać zawarte w dokumencie dane.	10	Rozmowa nauczająca, dyskusja, PIT-11.
Na podstawie danych zawartych w PIT – 11, uczniowie wypełniają zeznanie. Nauczyciel kontroluje prace uczniów.	15	Ćwiczenie.
Nauczyciel tłumaczy, jak należało wykonać zadanie. Uczniowie dokonują kontroli poprawności wypełnienia własnych dokumentów. Nauczyciel mówi o błędach najczęściej popełnianych podczas wypełniania deklaracji podatkowych.	5	Podsumowanie ćwiczenia.

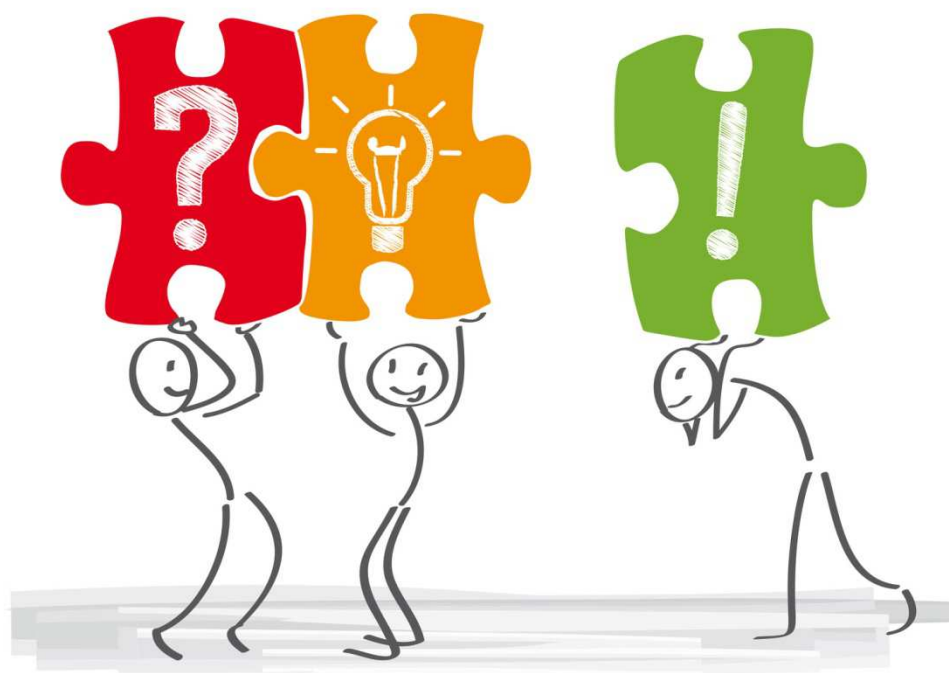
INFORMACJE ORGANIZACYJNE

Nr	6.8.	Czas na realizację lekcji	90 min
Temat	Dylemat etyczny – gra miejska		
Cele	Cel ogólny: podsumowanie wiadomości, ćwiczenie umiejętności		

PRZEBIEG LEKCJI

Opis działań	Orientacyjny czas	Metody pracy/ narzędzia/ pomoce dydaktyczne
Rutynowe czynności organizacyjne, nauczyciel podaje temat i cel lekcji.	2	
Gra miejska – dylemat etyczny	88	Scenariusz gry miejskiej

ZAŁĄCZNIKI DO SCENARIUSZY LEKCJI

ZAŁĄCZNIK 1

Uzupełnij tabelę:

Moje mocne strony	Moje słabe strony
Cechy osoby przedsiębiorczej	

ZAŁĄCZNIK 2

Podaj po cztery przykłady zachowań lub zadań, które wykonujesz, pełniąc wymienione role społeczne:

Uczeń /Uczennica	Dziecko	Kolega/Koleżanka

ZAŁĄCZNIK 3

Na podstawie własnych obserwacji wpisz do tabeli przykłady zachowań agresywnych, biernych i asertywnych.

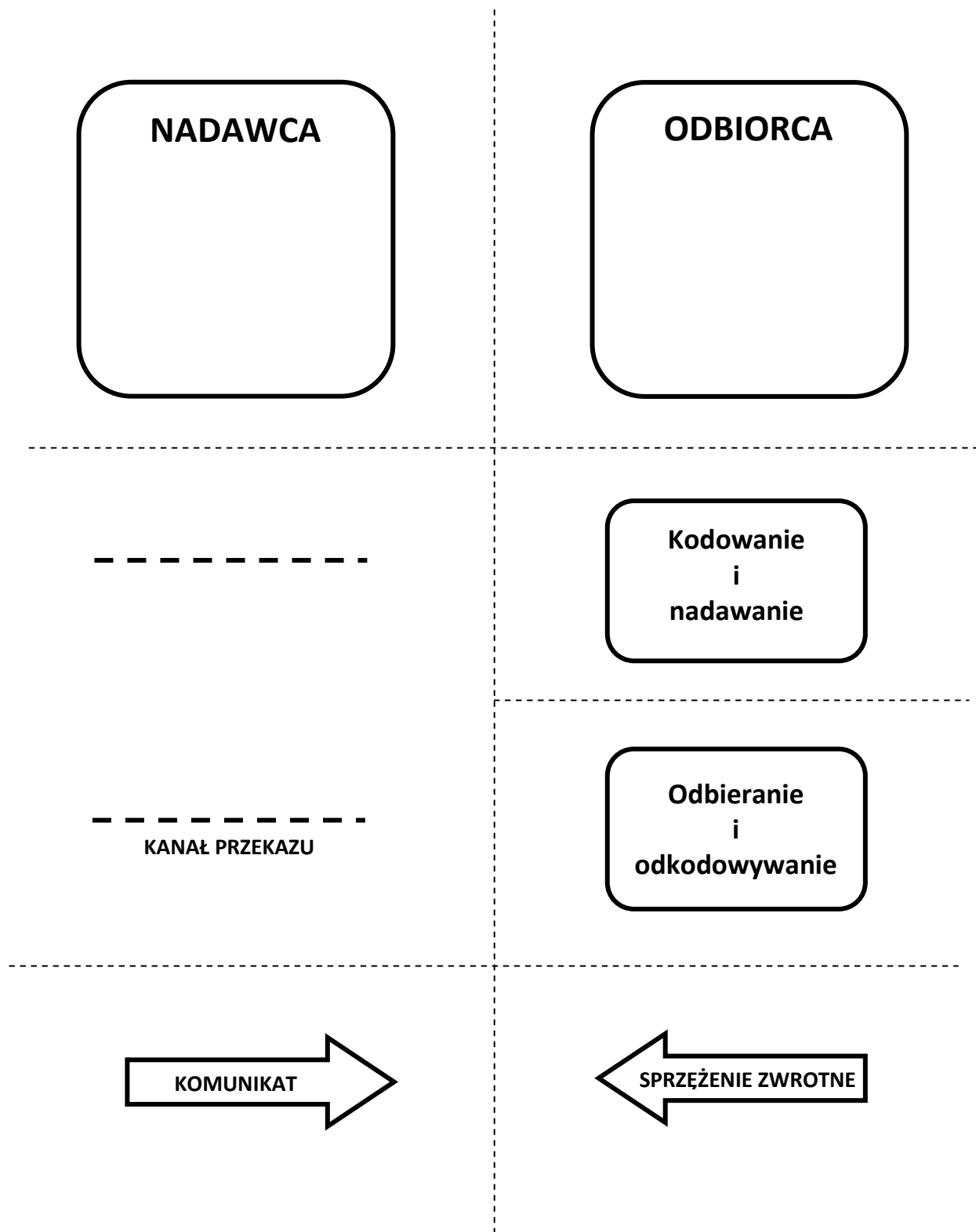
	Zachowanie agresywne	Zachowanie bierne	Zachowanie asertywne
Mimika			
Postawa ciała			
Gestykulacja			
Często używane kluczowe sformułowania			
Intonacja			

ZAŁĄCZNIK 4

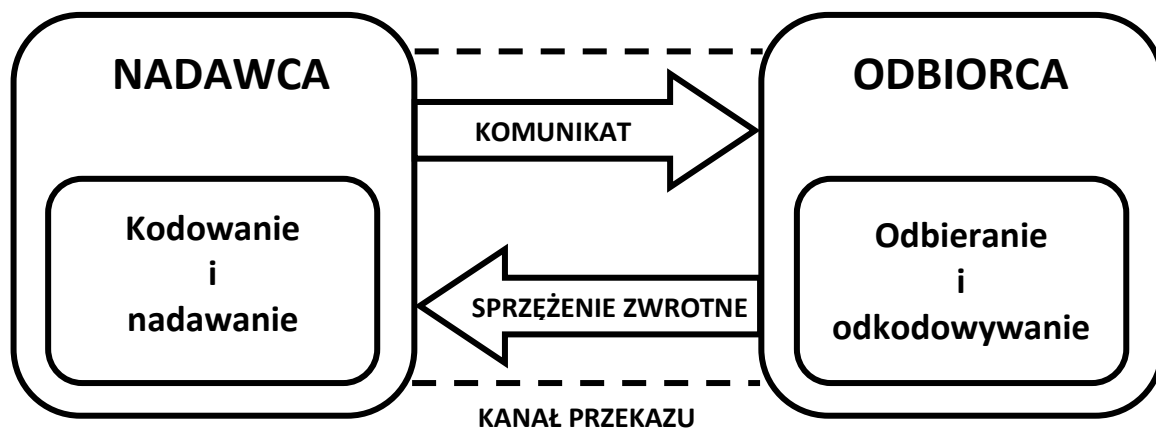
Ponumeruj cyframi 1-6 kolejne etapy procesu podejmowania decyzji.

Ocena wariantów rozwiązań według przyjętych kryteriów	
Ocena skuteczności wyboru i ewentualna korekta decyzji	
Realizacja decyzji	
Rozpoznanie i zdefiniowanie problemu	
Wybór konkretnego sposobu postępowania	
Wyszukanie alternatywnych sposobów postępowania	

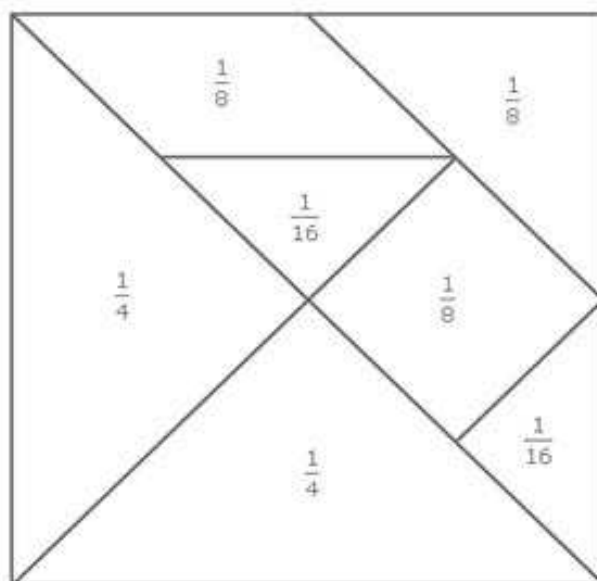
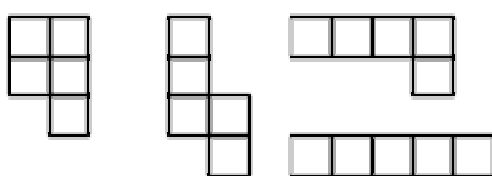
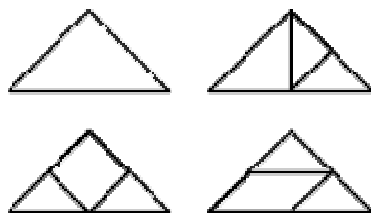
ZAŁĄCZNIK 5

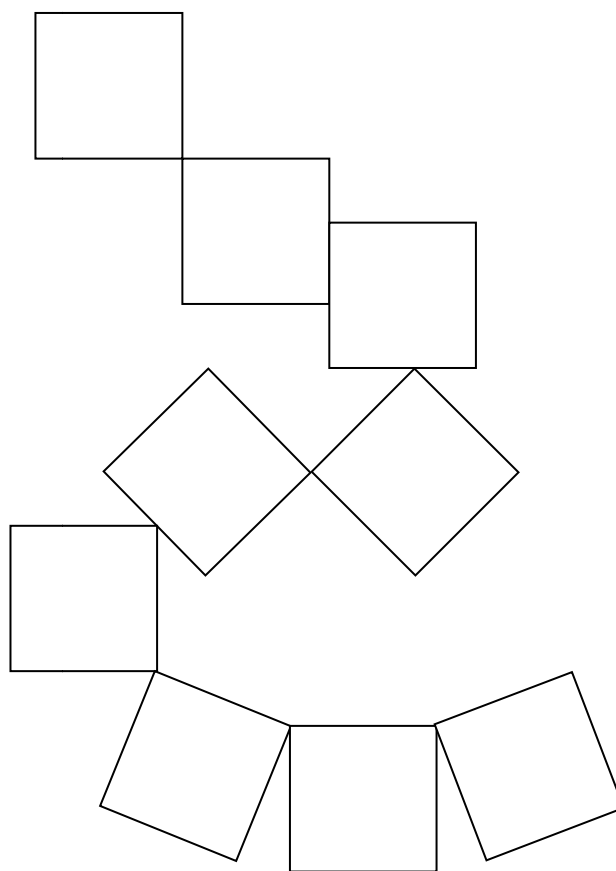
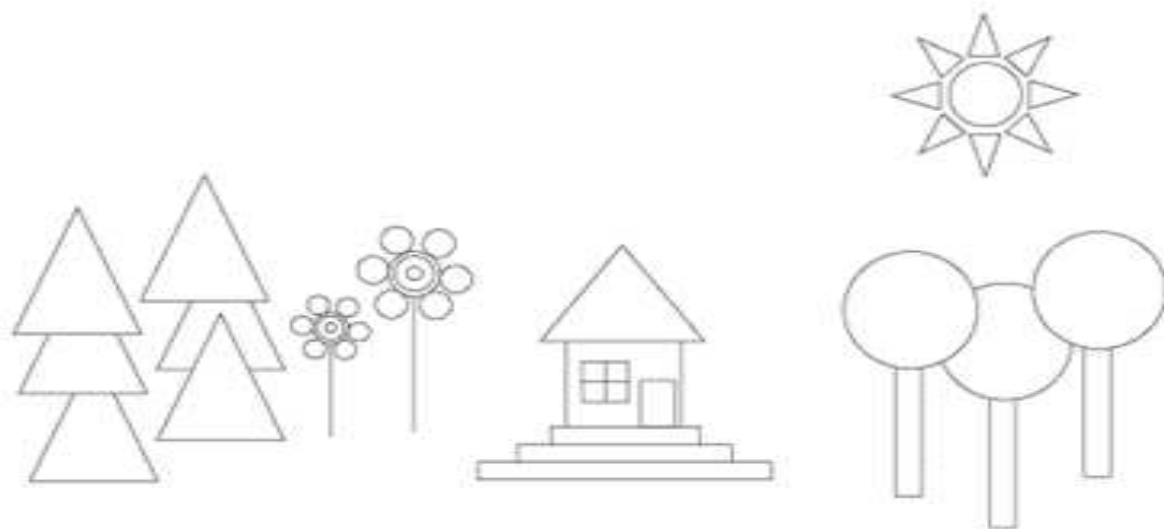

Odpowiedź:

ZAŁĄCZNIK 6

ZALĄCZNIK 7

Ćwiczenie 2 :

Praca w grupach wg instrukcji

Z podanych reklam prasowych wybierzcie trzy, które najbardziej do Was przemówiły. Wskaż jakie mechanizmy zostały użyte w tej reklamie. Uzasadnijcie krótko swój wybór.

Reklama	Mechanizmy

ZALĄCZNIK 8

Z podanych reklam prasowych wybierzcie jedną i przeanalizujcie ją pod kątem następujących pytań:

Krótki opis reklamy
Co jest przedmiotem reklamy?
Kto jest adresatem reklamy?
Czy zawarte w reklamie informacje są jasne i czytelne? Dlaczego?
Czy reklama działa na emocje odbiorców?
Jakie mechanizmy zostały użyte w tej reklamie?

ZAŁĄCZNIK 9

Korzystając z podręcznika oraz treści przekazanych podczas lekcji, opracujcie w grupie szkic kampanii reklamowej swojego produktu lub usługi.

W tym celu:

1. określcie **jaki produkt/ usługę** będziecie reklamować
2. scharakteryzujcie **grupę odbiorców** Waszego produkty/ usługi
3. stwórzcie **konceptję reklamy** (np. slogan/ plakat/ scenariusz spotu reklamowego...)
4. określcie **sposób dotarcia do odbiorców** (wybór mediów).

Przygotujcie krótką prezentację na ten temat.

ZAŁĄCZNIK 10**CZĘŚĆ DLA UCZNIA**

Uzupełnij tabelę, korzystając z informacji przygotowanych przez nauczyciela:

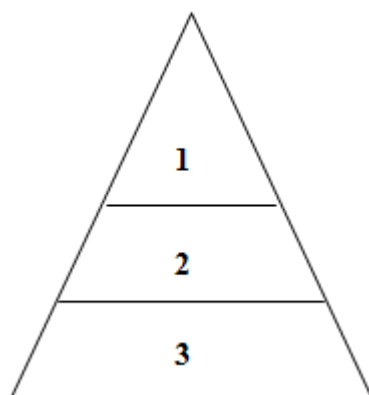
Składniki rzeczowe		Środki pieniężne	Papiery wartościowe
ruchomości	nieruchomości		

CZĘŚĆ DLA NAUCZYCIELA

Wytnij i rozdaj uczniom, wraz z tabelą:

samochód	karta płatnicza	dom	kieszonkowe
bony skarbowe	obligacje	komputer	lokata bankowa
motor	rower	telewizor	działka
10 funtów	pole rolne	monety	domek letniskowy
łódź	mieszkanie w bloku	akcje	100 euro

ZAŁĄCZNIK 11

Wynagrodzenie z pracy 50%

Świadczenia społeczne 35%

Inne: wygrane, spadki, darowizny, odsetki z oszczędności, dywidendy, dochody z dzierżawy 15%

ZAŁĄCZNIK 12

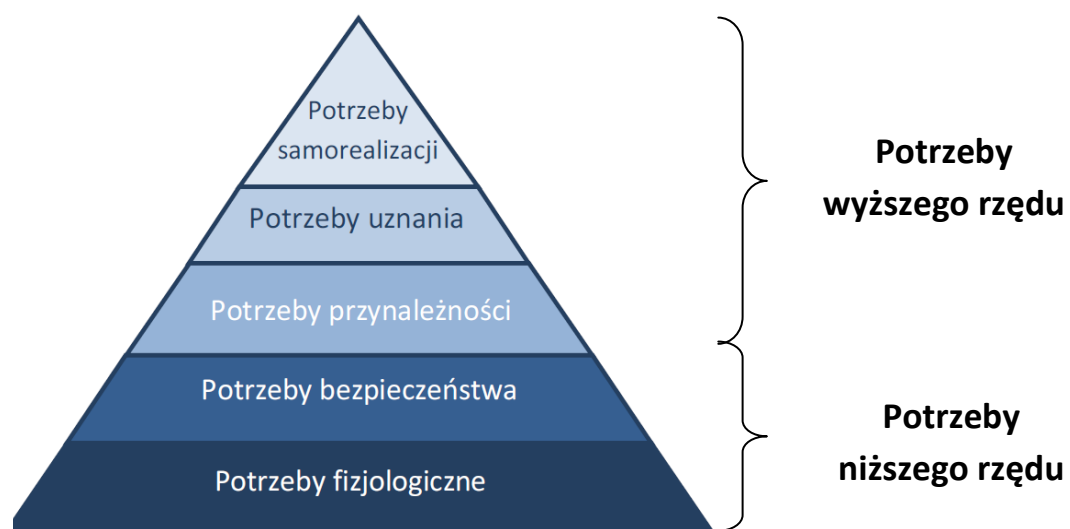
Pracując samodzielnie uzupełnij tabelę, wpisując swoje podstawowe potrzeby, które musisz zaspokoić aby przeżyć dzień. Podaj również sposoby zaspokajania wymienionych przez Ciebie potrzeb. Następnie podkreśl potrzeby ekonomiczne czyli te, które mogą być zaspokojone poprzez konsumowanie dóbr i usług.

Moje codzienne potrzeby	Środki zaspokajania potrzeb

Po wypełnieniu tabeli odpowiedz na pytania:

- Które potrzeby muszą być zaspokojone, a ich lekceważenie jest równoznaczne z zagrożeniem biologicznej egzystencji człowieka?
- Jakie potrzeby wymieniliście wszyscy, a które z nich są indywidualne?
- Które z wymienionych przez was potrzeb to potrzeby ekonomiczne?
- Jakie różnice i podobieństwa dostrzegacie w waszych propozycjach?
- Jakie warunki muszą zostać spełnione dla zaspokojenia ważnych dla ciebie potrzeb?

ZAŁĄCZNIK 13

ZALĄCZNIK 14

Wypisz czynniki wytwórcze, niezbędne do wytworzenia podanych dóbr lub usług. Podaj również własne przykłady i uzupełnij tabelę.

dobro lub usługa	zasoby ludzkie	zasoby naturalne	zasoby kapitałowe
Telewizor			
Maliny			
Grzyby			
Edukacja			

ZAŁĄCZNIK 15

Popyt i podaż na rynku – ćwiczenie.

Przeprowadzone badania rynku pozwoliły określić jak kształtuje się popyt i podaż pierników w mieście X w ciągu miesiąca. Dane są podane w tabeli.

Zestawienie popytu i podaży w ciągu miesiąca.

Cena (zł)	Wielkość popytu (liczba opakowań)	Wielkość podaży (liczba opakowań)
2	1750	250
4	1500	500
6	1250	750
8	1000	1000
10	750	1250
12	500	1500

Przedstaw na wykresie krzywą popytu i krzywą podaży oraz nazwij osie, wykorzystując dane zamieszczone w zestawieniu. Zaznacz literą „A” punkt równowagi i podaj, przy jakiej cenie wielkość popytu równa jest wielkości podaży.

ZALĄCZNIK 16

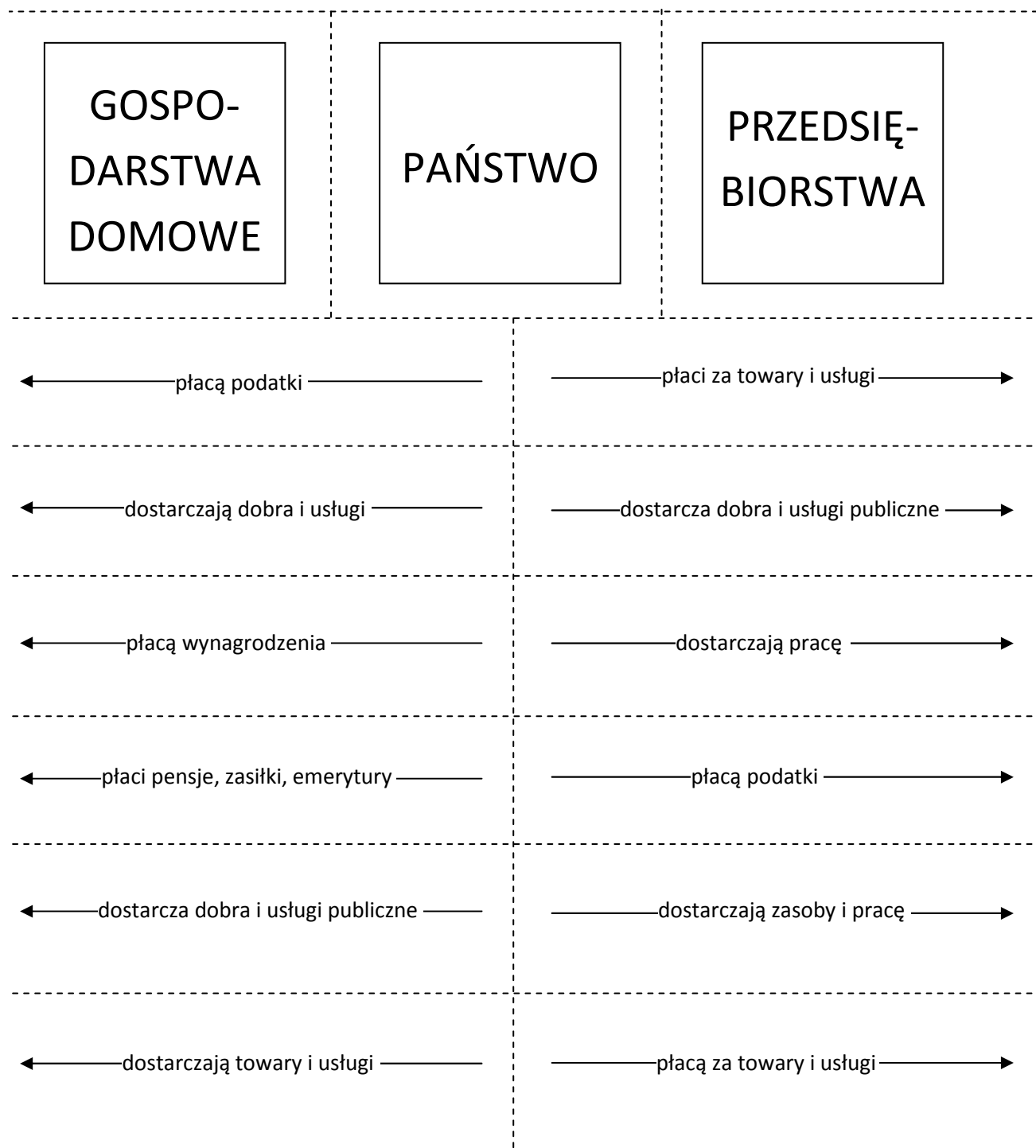
Zadanie domowe: Zdarzenia gospodarcze na rynku.

Uzupełnij tabelę według wzoru.

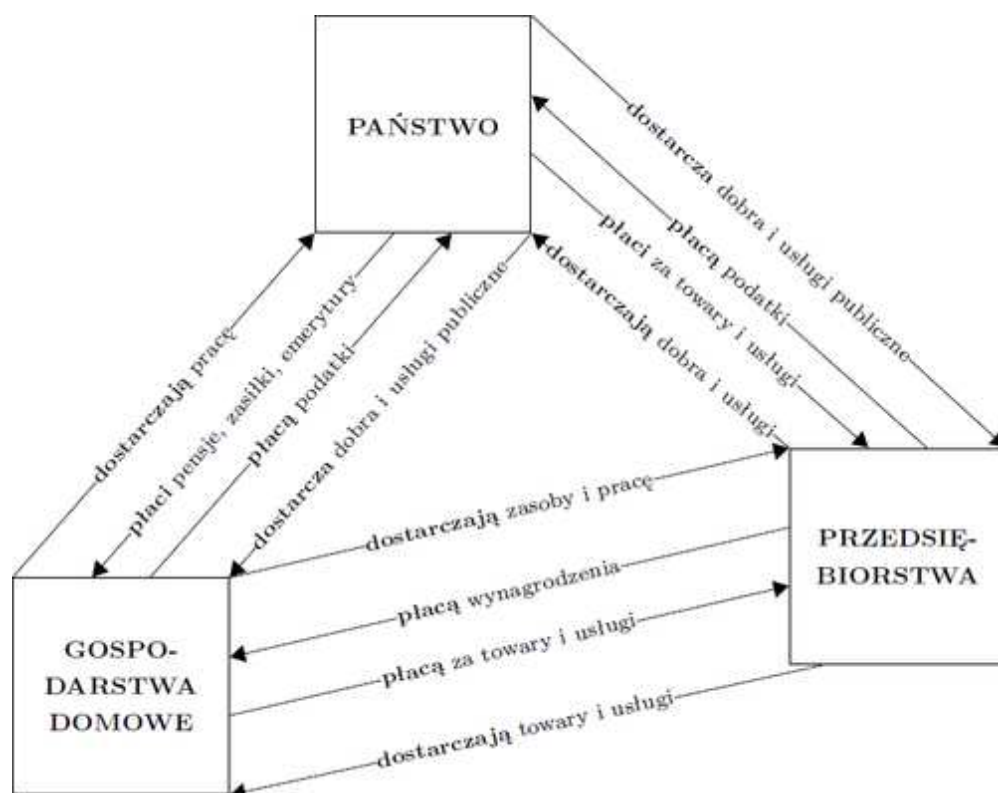
Lp.	Zdarzenie gospodarcze	Kryterium zasięgu	Kryterium Przedmiotu wymiany	Kryterium Sposobu sprzedaży	Kryterium Liczby dostawców
1.	W prasie lokalnej ukazała się reklama nowo otwartej szkoły prywatnej	Rynek lokalny	Rynek produktów i usług	Rynek detaliczny	Wolna konkurencja
2.	Każdego lata wielu Polaków korzysta z kwater prywatnych nad morzem i w górach				
3.	Właściciel firmy zakupił nowe maszyny produkcyjne				
4.	Wojewoda ogłosił w prasie ogólnopolskiej konkurs na dyrektora szpitala				
5.	Nowo otwarta firma handlowa oferuje sprzedaż towarów z dostawą do domu				
6.	Firma „Pepsi – Cola” wciąż konkuruje z firmą „Coca – Cola”				
7.	Tata Jacka zakupił akcje prywatyzowanej firmy, w której pracował				
8.	Dyrektor szkoły wywiesił ofertę pracy dla nauczycieli j. angielskiego				
9.	Firma McDonald’s poszerzyła ofertę sprzedaży o „super – burgera”				

ZAŁĄCZNIK 17

Część dla ucznia – do wycięcia

Część dla nauczyciela – odpowiedź:

ZALĄCZNIK 18

Przeczytaj tekst. Na jego podstawie wypisz cechy i funkcje pieniądza.

Wyobraź sobie, że masz 10 butelek Coca-Coli, które dostałeś za naprawę komputera w sklepie i chcesz wymienić część z nich na pizzę. Aby było to możliwe, sprzedawca pizzy musiałby potrzebować akurat kilku butelek Coca-Coli. Nawet gdyby akurat tak się stało, musiałbyś najpierw ustalić, jaka jest wartość pizzy wyrażona w butelkach Coca-Coli, czyli ile jednego towaru za drugi powinienes wymienić. Ponieważ ciężko byłoby Ci wymienić jedną pizzę za na przykład 2 i $\frac{1}{4}$ butelki Coca-Coli, ustalenie ceny stałoby się poważnym kłopotem. To samo dotyczyłoby oczywiście sprzedawcy pizzy, który musiałby wymieniać uzyskaną od Ciebie Coca-Colę, na składniki potrzebne mu do przygotowania pizzy - na przykład mąkę, jajka, czy ser. Tego rodzaju problemy byłyby powszechne, gdyby w gospodarce nie istniał pieniądz. W takich warunkach rozwój gospodarczy byłby znacznie wolniejszy, między innymi dlatego, że ludzie poświęcaliby więcej czasu na produkowanie we własnym zakresie towarów, które byłyby im potrzebne, a które gdy jest pieniądz, nabywają bez kłopotu od innych. Na przykład zamiast starać się wymienić jakieś posiadane dobra na pizzę, robiliby ją sami. To prowadziłoby jednak do tego, że nie mogliby się w żadnej dziedzinie produkcji specjalizować. Bez specjalizacji nie byłoby natomiast postępu technicznego i rozwoju.

ZALĄCZNIK 19

Uzupełnij tabelę:

	Narodowy Bank Polski	banki komercyjne
Czym się zajmuje bank:		
Kto może udać się do banku:		
Gdzie znajduje się bank:		

ZAŁĄCZNIK 20

Skreśl niewłaściwe określenia w nawiasach tak, aby poniższe zdania były prawdziwe:

Podstawa systemu bankowego w Polsce opiera się na działalności banku centralnego i banków komercyjnych.

W Polsce jedną z głównych funkcji *banku centralnego / banków komercyjnych* jest emisja znaków pieniężnych.

Decydując się na założenie konta osobistego, udasz się w tym celu do *banku centralnego / banku komercyjnego*.

Banki komercyjne mają ograniczone prawa i dlatego mogą oferować *kredyty i lokaty / obligacje skarbowe*, ale obsługą budżetu państwa i pokryciem zobowiązań państwowych zajmuje się bank centralny.

Bank centralny *może / nie może* udzielać kredytów bankom komercyjnym, a banki komercyjne muszą gromadzić tzw. rezerwy obowiązkowe.

ZAŁĄCZNIK 21

Oblicz zdolność kredytową i koszty kredytu, korzystając z poniższych danych:

Kredyt został wzięty na 8 lat, kwota kredytu to 20.000 zł.

Jan Kowalski miesięcznie zarabia 2500 a jego miesięczne wydatki wynoszą:

- prąd i woda – 200 zł,
- jedzenie – 1.000 zł,
- przedszkole syna – 200 zł,
- odzież - 200 zł,
- kosmetyki i środki czystości – 100 zł.

Bank w którym chcemy wziąć kredyt, pobiera 1% prowizji, 8,2% odsetek od kredytu. Spłata kredytu dokonywana jest co roku.

ZAŁĄCZNIK 22

Uzupełnij tabelę:

Wpływy do budżetu państwa	Wydatki budżetu państwa

ZAŁĄCZNIK 23

PODATEK – świadczenie powszechne, obowiązkowe, bezzwrotne, nieodpłatne, pieniężne - pobierane przez państwo lub gminę na podstawie ustawy podatkowej.

- powszechność – podatek dotyczy wszystkich i jest pobierany na takich samych zasadach
- przymusowość – podatek nie jest dobrowolny lecz ustanowiony przez odpowiednie przepisy prawne, a na podmiot uchylający się od płacenia podatku nakładane są sankcje karne
- bezzwrotność – zapłacony zgodnie z prawem podatek nie podlega zwrotowi
- nieodpłatność - z tytułu zapłacenia podatku nie otrzymuje się żadnego świadczenia zwrotnego
- pieniężność- zapłacony może być tylko w pieniądzu

Podatek pobierany jest tylko na podstawie obowiązujących na terenie danego kraju przepisów.

ZAŁĄCZNIK 24

ELEMENTY KONSTRUKCJI PODATKU

- **płatnik** – osoba fizyczna lub prawna zobowiązana do naliczenia, pobrania i odprowadzenia do US podatku np. zakład pracy
- **podatnik** - osoba fizyczna lub prawna zobowiązana do zapłacenia podatku z tytułu ciążącego na niej obowiązku podatkowego (ponosząca ciężar podatku)
- **przedmiot opodatkowania** rzecz, towar lub usługa stanowiąca podstawę naliczenia podatku
- **podstawa opodatkowania** - kwota stanowiąca podstawę obliczenia podatku np. kwota dochodu, lub wartość początkowa budynku (od nieruchomości), podstawa może być też wyrażona w jednostkach naturalnych np. powierzchnia dla podatku od nieruchomości
- **stawka podatkowa** - wyrażona procentowo lub kwotowo, wartość służąca do obliczenia podatku
- **skala podatkowa** - zbiór stawek podatkowych
 - podatki progresywne - wraz ze wzrostem dochodu wzrasta stawka oprocentowania podatnika, który płaci - zatem podatek wg. wyższej stawki.
 - podatki degresywne - wraz ze wzrostem dochodu płacone są podatki wg. coraz niższej stawki (w Polsce nie występuje)
 - podatki liniowe płacone są wg. jednej stawki niezależnie od osiągniętych dochodów.
 - podatek kwotowy nie zależy od wysokości dochodów i jest określany stałą dla wszystkich podatników kwotą np. podatek od posiadania psów.

KLASYFIKACJA PODATKÓW

PODATKI			
Forma opodatkowania	Bezpośrednie		Pośrednie
Przedmiot opodatkowania	dochodowe	majątkowe	od wydatków (konsumpcyjne)
	<ul style="list-style-type: none"> • od osób fizycznych • od osób prawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • od spadków i darowizn • od psów <ul style="list-style-type: none"> • rolny • leśny • od nieruchomości • od środków transportu 	<ul style="list-style-type: none"> • od towarów i usług <ul style="list-style-type: none"> • akcyzowy • cło

ZAŁĄCZNIK 25

Rozwiąż zadanie:

W zeszłym miesiącu Twój kolega kupił nowy laptop w sklepie firmowym jednego z głównych producentów na rynku komputerowym. Cena zakupu sprzętu wyniosła 2,5 tys. zł (cena brutto zawierająca podatek od towarów i usług 23%).

Wymień nazwę podatku, który musiał zapłacić twój kolega, kupując laptop. Oblicz ile kosztowałby ten laptop, gdyby do jego ceny nie doliczono tego podatku.

Nazwa podatku.....

Obliczenia:

ZALĄCZNIK 26

Korzystając z tabeli NBP kursów kupna i sprzedaży walut obcych wykonaj obliczenia.

Możesz użyć do tych zadań kalkulatora.

Zad.1. Ile PLN trzeba zapłacić za 100 dolarów amerykańskich?

Zad. 2. Ile złotych należy przygotować przy nabyciu 250 forintów węgierskich? Zaokrąglaj wynik do 0,01 zł.

Zad. 3. Czy 100zł wystarczy na zakupienie 250 koron szwedzkich?

Zad.4. Turysta wracając z Wielkiej Brytanii, wymienił po przyjeździe do Polski 360 funtów szterlingów. Ile złotych otrzymał? Zaokrąglaj wynik do 0,01 zł.

ZALĄCZNIK 27

Nazwa **SWOT** jest akronimem angielskich słów:

Strengths (mocne strony),

Weaknesses (słabe strony),

Opportunities (szanse w otoczeniu),

Threats (zagrożenia w otoczeniu).

S (Strengths) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu	W (Weaknesses) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu
O (Opportunities) – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany	T (Threats) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej

Uzupełnij tabelę, zgodnie z poleceniem nauczyciela

S (Strengths) MOCNE STRONY	W (Weaknesses) SŁABE STRONY
O (Opportunities) SZANSE	T (Threats) ZAGROŻENIA

ZAŁĄCZNIK 28

ZAŁĄCZNIK 29

Pan Kowalski kieruje firmą handlującą przetworami owocowymi. Firma bardzo dobrze się rozwijała i dużo inwestowała. Uzyskiwała dobre wyniki finansowe, rosły zyski i zarobki pracowników. Dobrze prowadzone interesy w Polsce, pozwoliły na rozszerzenie działalności na rynek wschodni. Obserwując polski rynek, pan Kowalski wprowadzał zmiany w swojej firmie działającej na rynku wschodnim. Zakładał, że jeżeli jego firma sprostała wymaganiom polskich konsumentów, to na pewno poradzi sobie z rosyjskimi klientami.

Niestety dowiedział się, że od przyszłego tygodnia w Rosji zostają wprowadzone cła na przetwory owocowe. Wprowadzenie cła spowoduje, że cena produktów stanie się nie do przyjęcia dla klientów. Okazało się również, że nakłady poniesione na sieć sklepów, ich wyposażenie i obsługę, są zbyt wysokie w stosunku do wymagań wschodniego rynku, ponieważ inne są potrzeby tamtejszych klientów.

Określ jakie zjawiska dotknęły firmę pana Kowalskiego i do jakich obszarów mikro i makrootoczenia należy je zakwalifikować.

ZAŁĄCZNIK 30

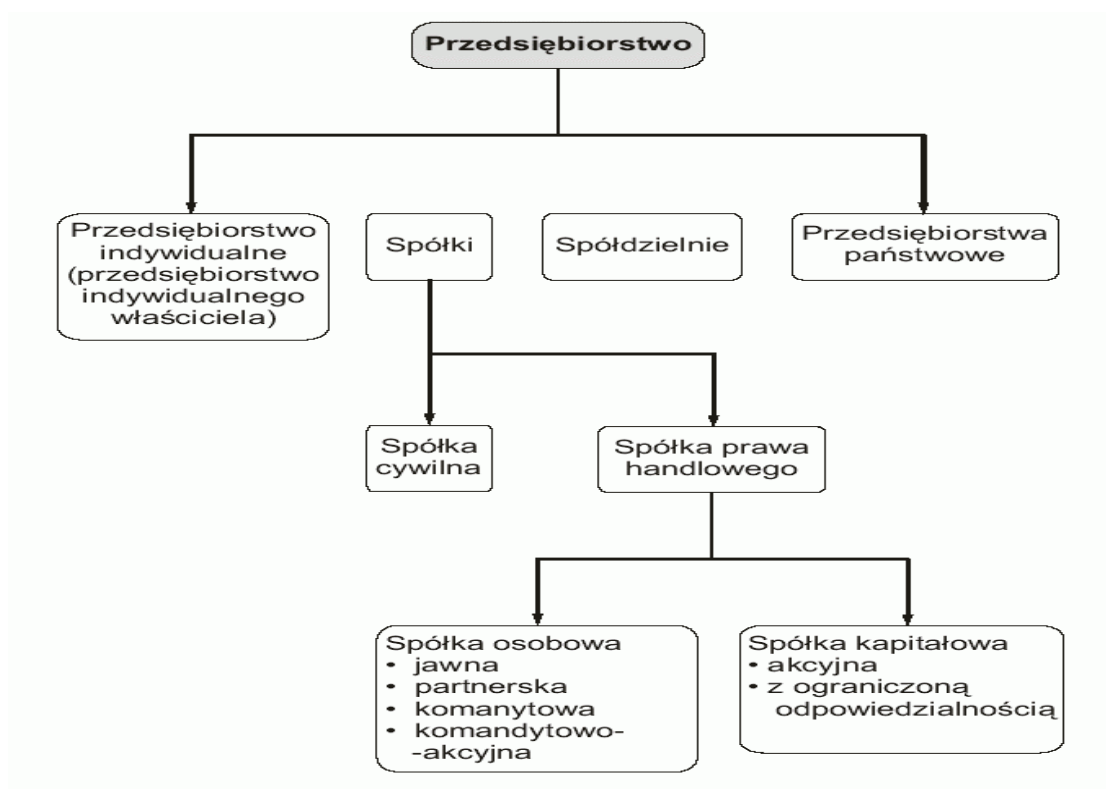
Przyporządkuj podane zjawiska do przedsiębiorstw, na które mogą one mieć wpływ.

Zastanów się, jakie wynikają stąd konsekwencje?

Poprowadź odpowiednie linie pomiędzy kolumnami.

Spadek liczby osiemnastolatków	
Moda na zdrowy styl życia	Biuro podróży
Większa skłonność ludzi do wyjazdów zagranicznych	
Rosnąca zamożność społeczeństwa	Producent rowerów
Wprowadzenie przez ministerstwo obowiązku pływania w szkole podstawowej	
Moda na hulajnogi	Basen
Wzrost wymagań ekologicznych związanych z odprowadzaniem ścieków	

ZAŁĄCZNIK 31

ZAŁĄCZNIK 32

Nauczyciel rozdaje uczniom opisy przedsiębiorstw (po jednym na grupę) i prosi o określenie ich form organizacyjno – prawnych.

Przedsiębiorstwo I

Scharakteryzuj wybrane form organizacyjno-prawne przedstawionego przedsiębiorstwa:

Pani Jolanta Gawra i Anna Nowak prowadzą wspólnie hurtownię artykułów krawieckich. W pisemnej umowie dotyczącej wspólnego założenia i prowadzenia przedsiębiorstwa określiły wartość i rodzaj wkładu wniesionego przez każdą wspólniczkę. Hurtownia dobrze funkcjonuje przynosi zyski, które kobiety dzielą po połowie. Jednak wiedzą, że w przypadku kłopotów finansowych za zaciągnięte zobowiązania będą odpowiadały solidarnie, bez ograniczeń majątkiem spółki i osobistym.

Przedsiębiorstwo II

Scharakteryzuj wybrane form organizacyjno-prawne przedstawionego przedsiębiorstwa:

Pan Jan Nowak i panie Maria Kowalska oraz Marta Stanisławska są właścicielami przedsiębiorstwa handlowego. Wniesiony przez wspólników przy zakładaniu przedsiębiorstwa kapitał zakładowy wynosił 40.000 zł. Podpisali wówczas umowę w formie aktu notarialnego. Przedsiębiorstwo jest zarządzane i reprezentowane przez zarząd. W ostatnim miesiącu prezes zarządu podpisał umowę z siecią sklepów spożywczych w powiecie X na realizację regularnych dostaw soków owocowych.

Przedsiębiorstwo III

Scharakteryzuj wybrane form organizacyjno-prawne przedstawionego przedsiębiorstwa:

Pan Tomasz Kowalski jest właścicielem osiedlowego sklepu spożywczego. Właśnie podjął decyzję o odnowieniu lokalu i zakupie nowych mebli sklepowych. Na zaplanowane inwestycje wziął kredyt. Uważa, że dzięki nowemu wystrojowi sklepu, a także poszerzeniu asortymentu zdobędzie więcej klientów. Jednak gdyby mu się nie udało, za wszystkie zobowiązania z tytułu funkcjonowania sklepu odpowiada całym majątkiem - także osobistym.

Przedsiębiorstwo IV

Scharakteryzuj wybrane form organizacyjno-prawne przedstawionego przedsiębiorstwa:

Grupa mieszkańców gminy Y zdecydowała się założyć i wspólnie prowadzić sklep spożywczy. Ma on zaspokoić potrzeby mieszkańców gminy. Dwadzieścia osób wniosło do przedsiębiorstwa udziały majątkowe, które utworzyły fundusz udziałowy. O kierunku rozwoju sklepu i planowanych inwestycjach decyduje walne zebranie członków, podczas którego każdy ma takie samo prawo głosu, niezależnie od liczby wniesionych udziałów.

Przedsiębiorstwo V

Scharakteryzuj wybrane form organizacyjno-prawne przedstawionego przedsiębiorstwa:

Pan Jan Miły założył firmę. Zawarł umowę w formie aktu notarialnego z panem Kazimierzem Janowskim. W umowie tej z obawy o majątek osobisty, pan Jan ograniczył swoją odpowiedzialność za długi firmy do wysokości wkładu, jaki do niej wniósł. Pan Kazimierz w związku z tym, że ponosi pełną odpowiedzialność majątkiem firmy i osobistym, reprezentuje przedsiębiorstwo i podejmuje istotne dla jego funkcjonowania decyzje.

ZAŁĄCZNIK 33

Warunki wstępne przed procedurą uruchomienia działalności gospodarczej.

Osoba, która zamierza założyć własną firmę powinna:

- posiadać pomysł na własną firmę (dokładnie sprecyzować aspekty przyszłej działalności gospodarczej)
- zidentyfikować konkurencję w zakresie podobnej działalności
- stworzyć nazwę i logo firmy
- znaleźć źródła finansowania przyszłej działalności (np. środki własne, kredyt bankowy, bezzwrotne środki z funduszu pracy czy dotacje unijne)
- przygotować biznesplan własnego przedsięwzięcia

Uwaga!

Niektóre rodzaje działalności gospodarczej wymagają koncesji, zezwoleń lub licencji.

Koncesja – jest to zgoda na prowadzenie zastrzeżonych ustawowo rodzajów działalności gospodarczej, wydawana przez władze administracyjne (np. ministerstwa branżowe). Przykłady działalności podlegających koncesjonowaniu: wytwarzanie i obrót materiałami wybuchowymi, bronią i amunicją, wytwarzanie, przetwarzanie, przesyłanie, dystrybucja i obrót paliwami i energią, ochrona osób i mienia.

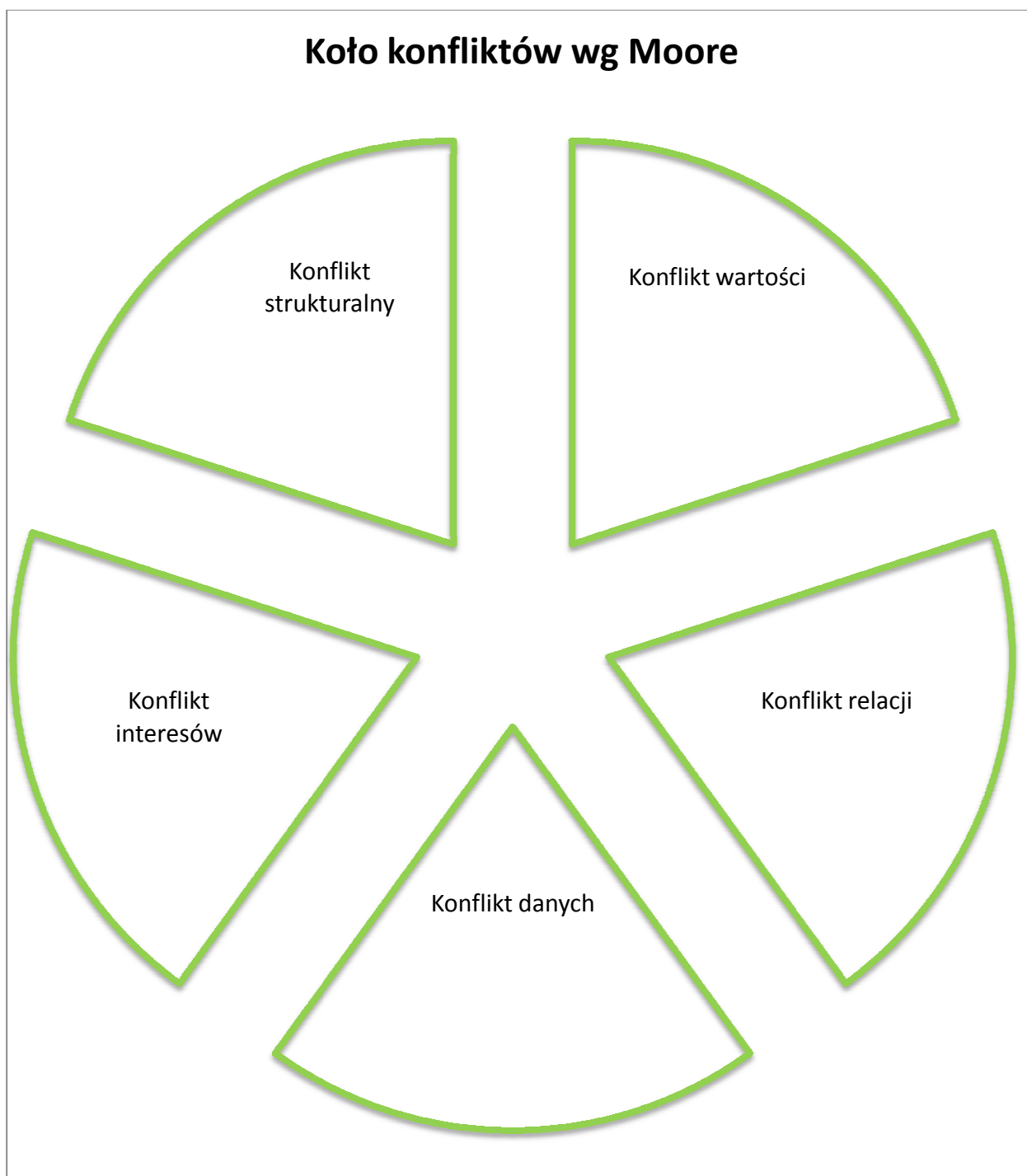
Zezwolenie – jest to zgoda na prowadzenie działalności gospodarczej zastrzeżonej uzyskaniem zezwolenia, wydawana przez terenowe organy administracji państwowej. Przykłady działalności podlegających zezwoleniu: usługi detektywistyczne, wytwarzanie wyrobów tytoniowych, prowadzenie aptek.

Licencja – urzędowe zezwolenie na wykonywanie działalności gospodarczej zastrzeżonej do uzyskania licencji.

Przykłady: działalność w zakresie doradztwa podatkowego, zarządzania nieruchomościami, turystyki.

ZAŁĄCZNIK 34

Do każdego z typów konfliktów, dopisz min. 2 przykłady:

ZALĄCZNIK 35

Wypełnij kartę, analizując zjawisko podane przez nauczyciela.

Analizowane zjawisko:

.....

Opis zjawiska (kogo dotyczy, gdzie i kiedy ma miejsce, jakie są jego konsekwencje).
Jakie wartości narusza to zjawisko?
Jakie są koszty istnienia tego zjawiska? Kto je ponosi?
Jakie przyniosłoby korzyści wyeliminowanie tego zjawiska? Kto by je odczuł?
Co sądzą o tym zjawisku?

ZAŁĄCZNIK 36**Pasywne i aktywne narzędzia walki z bezrobociem.**

Celem narzędzi aktywnych jest ograniczanie bezrobocia, utrzymywanie istniejących miejsc pracy oraz zwiększanie zatrudnienia przez tworzenie nowych miejsc pracy.

Celem narzędzi pasywnych jest łagodzenie skutków bezrobocia i obniżanie podaży siły roboczej.

Podziel poniższe narzędzia przeciwdziałania bezrobociu do grupy aktywnej lub pasywnej. W lewej kolumnie wstaw literę A lub P.

A = Narzędzia aktywne P = Narzędzia pasywne	Narzędzia przeciwdziałania bezrobociu
	Pośrednictwo pracy
	Współfinansowanie prac
	Szkolenie i przekwalifikowanie bezrobotnych
	Obniżanie wieku emerytalnego
	Świadczenia przysługujące rolnikom zwalnianym z pracy
	Wydłużanie okresu obowiązkowej nauki dla młodzieży
	Interwencyjnych oraz robót publicznych
	Zasiłki dla bezrobotnych
	Poradnictwo zawodowe
	Zasiłki i świadczenia przedemerytalne

ZALĄCZNIK 37

Uzupełnij tabelę:

Rodzaj umowy o pracę	Zalety	Wady
Umowa o pracę na czas nieokreślony		
Umowa o pracę na czas określony		
Umowa na zastępstwo		

ZAŁĄCZNIK 38

Wzór umowy o pracę:

<p>„Warta” Sp. z o.o. ul. Leśna 4 61-059 Poznań (pieczęć nagłówkowa pracodawcy) 082533789 numer REGON – EKD</p>	<p>Poznań, dnia 31 stycznia 2011 r. (miejscowość, data)</p>
Umowa o pracę	
<p>zawarta 31 stycznia 2011 r. w Poznaniu (data i miejsce zawarcia umowy)</p>	
<p>między „Warta” Sp. z o.o. z siedzibą w Poznaniu reprezentowaną przez Janusza Borowskiego (imię i nazwisko pracodawcy lub osoby reprezentującej pracodawcę albo osoby upoważnionej do składania oświadczeń w imieniu pracodawcy)</p>	
<p>a Piotrem Nowakowskim, zamieszkałym w Poznaniu przy ul. Wiejskiej 2 (imię i nazwisko pracownika oraz miejsce jego zameldowania)</p>	
na okres próbny	
..... (okres próbny, czas nieokreślony, czas określony, czas wykonywania określonej pracy)	
§ 1	
<p>Strony ustalają następujące warunki zatrudnienia:</p>	
<p>1) rodzaj umówionej pracy: dozorca (stanowisko, funkcja, zawód, specjalność)</p>	
<p>2) miejsce wykonywania pracy: siedziba pracodawcy przy ul. Leśnej 4 w Poznaniu </p>	
<p>3) wymiar czasu pracy: pełny wymiar czasu pracy </p>	
<p>4) wynagrodzenie: zasadnicze w wysokości 1.400 zł miesięcznie (słownie: jeden tysiąc czterysta zł) oraz premia regulaminowa </p>	
<p>5) Dzień rozpoczęcia pracy: 1 luty 2011 r. </p>	
<p>6) Dzień zakończenia pracy: 30 kwietnia 2011 r. </p>	
§ 2	
<p>Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla pracownika i pracodawcy.</p>	
<p>31.01.2011 r. Piotr Nowakowski (data i podpis pracownika)</p>	<p>Janusz Borowski (podpis pracodawcy)</p>

ZAŁĄCZNIK 39

Uzupełnij luki w zdaniach:

1. Umowa o pracę, w której jest określona długość czasu pracy pracownika, to umowa na czas
2. Jeżeli pracownica odchodzi na urlop macierzyński, pracodawca może na czas jej nieobecności zatrudnić pracownika na podstawie
3. Umowa na okres próbny nie powinna przekraczać
4. Umowa o pracę musi być zawartaw ciągu
5. Obok rodzaju pracy, miejsca jej wykonywania i terminu rozpoczęcia pracy w umowie należy podać także
6. Po dwukrotnym zawarciu umowy na czas określony, kolejna z tym samym pracodawcą musi być zawarta
7. Zobowiązanie się pracownika do wykonywania pracy na rzecz pracodawcy, pod jego kierunkiem, w czasie i miejscu przez niego wyznaczonym oraz zobowiązanie pracodawcy do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem nazywamy
8. Najkorzystniejszą formą dla obu stron jest rozwiązanie umowy o pracę
9. Długość okresu wypowiedzenia zależy od
10. Umowa o pracę może być rozwiązana bez wypowiedzenia przez
11. Umowa o pracę zawarta na czas wykonywania określonej pracy rozwiązywana jest
12. Jeżeli pracownik był zatrudniony u danego pracodawcy, np. 5 lat, to okres wypowiedzenia wynosi

SZCZEGÓŁOWY SPIS SCENARIUSZY

LEKCJA	CZAS	TEMAT
CZŁOWIEK PRZEDSIĘBIORCZY		
1.1.	45	Człowiek przedsiębiorczy jego cechy i postawy
1.2.	45	Role społeczne i rodzaje zachowań
1.3.	45	Podejmowanie decyzji
1.4.	90	Komunikacja społeczna
1.5.	45	Ochrona konsumenta w Polsce
1.6.	90	Mechanizmy działania reklamy.
1.7.	90	Komunikacja i podejmowanie decyzji - gra miejska
RYNEK – CECHY I FUNKCJE		
2.1.	45	Gospodarstwo domowe –funkcje i zadania
2.2.	45	Potrzeby człowieka i sposoby ich zaspakajania
2.3.	45	Rynek i mechanizmy rynkowe.
2.4.	45	Gospodarka –i jej transformacje.
INSTYTUCJE RYNKOWE		
3.1.	45	Pieniądz w gospodarce rynkowej
3.2.	45	Polityka monetarna państwa.
3.3.	45	System bankowy w Polsce.
3.4.	45	Kredyty bankowe –rodzaje i koszty.
3.5.	45	Giełda papierów wartościowych
3.6.	45	Czy warto inwestować?
3.7.	45	System emerytalny w Polsce
3.8.	45	Konto bankowe przepustką do świata finansów
3.9.	90	Gospodarka i przedsiębiorstwo - gra miejska
PAŃSTWO, GOSPODARKA		
4.1.	45	Rola państwa w gospodarce rynkowej
4.2.	45	Dlaczego i jakie podatki płacimy ?
4.3.	45	Wydatki budżetowe w gospodarce rynkowej
4.4.	45	Znaczenie pieniądza w życiu człowieka
4.5.	45	Inflacja - rodzaje i przyczyny
4.6.	45	Wpływ kursu walut na gospodarkę
4.7.	45	Wzrost a rozwój gospodarczy
4.8.	45	Wpływ gospodarki światowej na rozwój Polski
4.9.	45	Wpływ integracji na gospodarkę Polski
PRZEDSIĘBIORSTWO		
5.1.	45	Otoczenie przedsiębiorstwa
5.2.	90	Tworzymy Biznesplan firmy

5.3.	45	Formy organizacyjno prawne przedsiębiorstw
5.4.	45	Zakładam działalność gospodarczą
5.5.	90	Droga do sukcesu
5.6.	90	Konflikty i ich rozwiązywanie.
5.7.	90	Etyka w pracy i w biznesie
5.8.	45	Sukces w biznesie
5.9.	90	Gra interaktywna - Wirtualna wycieczka po przedsiębiorstwie
5.10.	90	Biznes plan - gra miejska
RYNEK PRACY		
6.1.	45	Bezrobocie –przyczyny i skutki
6.2.	45	Aktywne, pasywne metody walki z bezrobociem.
6.3.	90	Rodzaje umów o pracę
6.4.	45	Przygotowanie dokumentów osoby ubiegającej się o pracę
6.5.	90	Rozmowa kwalifikacyjna
6.6.	45	Roczne rozliczenie podatku dochodowego: wypełniamy zeznanie PIT 37
6.7.	45	Obliczamy wynagrodzenie pracownika
6.8.	90	Dylemat etyczny – gra miejska

AUTORZY

KONSULTANCI MERYTORYCZNI:

Ewa Gordziej-Niewczyk

Aleksandra Skraburska

UCZESTNICY TESTOWANIA (WSPÓLAUTORZY):

SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE	KOORDYNATORZY
Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych w Złotowie, CKZiU	Mokrzycka - Wnuk Izabela
Liceum Ogólnokształcące im. Powstańców Wielkopolskich w Środzie Wielkopolskiej	Gołębiak Zofia
Liceum Ogólnokształcące w Tarnowie Podgórnym	Skrzypińska Beata
I Liceum Ogólnokształcące w Pile	Zygmunt Angelika
II Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego w Tomaszowie Mazowieckim	Rychlik Mariola
III Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Kaliszu	Bobińska Anna
XII Liceum Ogólnokształcące w Poznaniu	Gmerek Roman
Technikum w Krajence, CKZiU	Mokrzycka - Wnuk Izabela
Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Złotowie, CKZiU	Mokrzycka - Wnuk Izabela
Zespół Szkół Ekonomicznych im. Stanisława Staszica w Poznaniu	Mendak Emilia
Zespół Szkół nr 2 im. Przyjaźni Polsko-Norweskiej w Ostrzeszowie	Karwacka Ewa
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Ziemi Pogorzelskiej	Dutkiewicz - Kostka Agnieszka
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Józefa Nojego w Czarnkowie	Giś Paulina
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Tomaszowie Mazowieckim	Fijołek Gabriela
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Gnieźnie	Sadlak Natalia
Zespół Szkół Rolniczych w Grabonogu	Paul Sikora Maria
Zespół Szkół Technicznych im. Hipolita Cegielskiego w Śremie	Szarzyńska Cecylia
Zespół Szkół Technicznych w Pleszewie	Kałużna Barbara
Zespół Szkół Transportowo-Elektrycznych w Ostrowie Wielkopolskim, CKU	Waliszewska Maria
Zespół Szkół Zawodowych w Kaliszu	Nogaj Milena